МЕРИ-ДОВГОЖИТЕЛІ

КИСЕНЬ І КІНО

ПЕРШИЙ МАЙДАН

ШКУРУПІЙ І ТРАМП

ФОРПОСТ МАЛИН

№1 (27) Тижневик 3 листопада 2020 р.

Закон в Україні — один для всіх. Навіть для тих політичних сил і діячів, яким кортить підірвати систему електронного декларування

Щодо рішення Конституційного Суду за поданням групи народних депутатів про систему декларування майна та доходів посадовців і депутатів

Основи конкурентоспроможної держави відомі — це прозорість державного апарату, нульова толерантність до будь-яких проявів корупції, справжня незалежність судової гілки влади. Президент України Володимир Зеленський неодноразово наголошував на беззаперечній цінності для нашої держави цих засадничих принципів. Конституційний Суд ухвалив рішення, яке має безпосереднє відношення до створення в країні системи максимальної прозорості державного управління та місцевого самоврядування. Повний текст рішення Конституційного Суду поки не оприлюднений, але суспільство вже почуло чимало спекулятивних політичних заяв, які суттєво спотворюють позицію держави та Президента.

Тому ще раз підкреслимо: Українська держава створила систему електронного декларування та контролю статків посадовців і депутатів. Елементами цієї системи є не лише обов'язок визначених законом осіб декларувати майно та доходи, а й відповідальність за недостовірне декларування, а також контрольні повноваження Національного агентства з питань запобігання корупції. До сьогодні ця система працювала ефективно, нарешті показавши українському народу, чим насправді володіють політики, та дозволивши притягнути до відповідальності порушників антикорупційного законодавства. Це суттєво вплинуло на формування в країні нових принципів політики та практики державного управління. Вважаємо це фундаментальним надбанням держави.

Підкреслюємо, що немає жодного шансу зупинити рух держави до максимальної прозорості та доброчесності в політиці. На жаль, в Україні все ще є «бізнесмени від політики», які не можуть стерпіти, що спосіб їхнього життя, майно та доходи мають бути під контролем, а отже — чесними.

Але, незважаючи на протидію, відповідні інструменти в законодавстві України будуть збережені або, в крайньому разі, поновлені. Жодного відступу в антикорупційній роботі не допускаємо навіть гіпотетично.

Очікуємо публікації повного тексту рішення Конституційного Суду в цій справі. Усвідомлюємо, що рішення Конституційного Суду остаточні та не підлягають оскарженню. Але остаточним і таким, що не підлягає оскарженню, є також і прагнення України до повноцінного приєднання до європейських та євроатлантичних структур. Невід'ємною частиною цього прагнення є обов'язок подолати корупцію в Україні, зробивши національну політику чистою.

Президент обов'язково використає своє право на законодавчу ініціативу, щоб відновити сталу та максимально ефективну роботу системи електронного декларування та невідворотність відповідальності за умисне порушення цих правил. Українські посадовці та депутати продовжать декларувати своє майно та доходи, а антикорупційні органи матимуть необхідні повноваження для їхньої перевірки та притягнення порушників до відповідальності.

Закон в Україні — один для всіх. Навіть для тих політичних сил і діячів, яким кортить підірвати систему електронного декларування.

Офіс Президента України
27 жовтня 2020 року

АННА, СОФІЯ, РОВЕР, УКРАЇНА: ДОРОГА ДО СЕБЕ

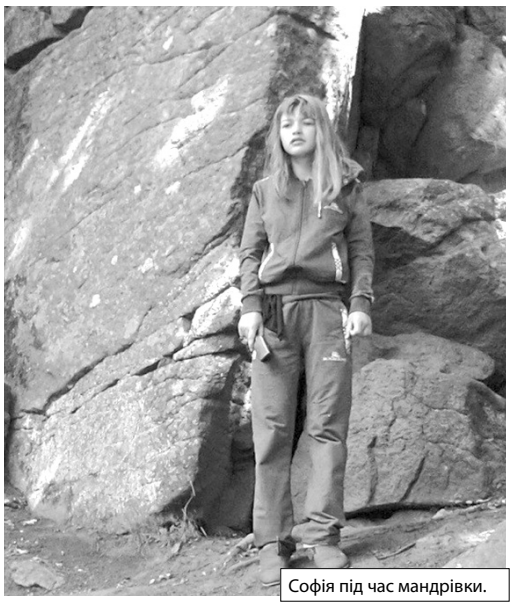
Софія під час мандрівки.

З Анною Гуменюк знайомство відбулося торік у комфортному творчому середовищі, коли Ірина Оксанич й ГО «Свічадо» проводили свою чергову митецьку акцію, куди були запрошені і я, і пані Анна. Потім з Анною ми зустрілися під час обговорення грантового проєкту Василя Тимошенка, де знадобилося її пильне й досвідчене око художниці, архітектора, творчої й ініціативної особистості із сміливим баченням й родзинкою авторських рішень.

Відтак нам доводилося бачитися ще декілька разів. І завжди вслухалася в її цікаві монологи, розповіді, репліки про стан речей у містобудуванні, збереженні архітектурного обличчя населених пунктів, зазирала через плече на її ескізи й нариси олівцем...

Анні належать творчі знахідки (хто їх втілить?) й ідеї покращення образу парку, рекреацій Малина та інших міст, вулиць й історичної забудови нашого рідного міста, яке для пані Гуменюк — насправді чуже. (Жінка — киянка, яка кілька років тому перебралася до одного з поліських сіл на просторах між Малином та Потіївкою). Проте вона із тих митців, для яких чужого не існує. Бо увесь світ для таких людей — майстерня пошуку і рішень, знахідок і розвитку.

А от про сім'ю нової приятельки і співрозмовниці, про приватне життя я не знала нічого. Й особливо не прагнула. Бо достатньо було творчого спілкування.

Тим часом Анна написала книжку, яка приголомшила мене і яку коментувати не буду тому, що мій коментар не має завадити читачеві творити своє враження, свої переживання і рефлексії на материнський досвід мисткині…

Вашій увазі пропонується книжка Анни Гуменюк «Ровером від Києва до Карпат». Сьогодні ви перегорнете перші сторінки. А наш тижневик щономера публікуватиме продовження хвилюючої оповіді.

Отже рушайте сторінками розповіді про те, як аутична дівчинка Софія та її мама проїхали на велосипедах половину України, про те, що вони побачили і пізнали, і як у поході змінилися поведінка та світосприйняття Софії...

Стор.11

Анна Гуменюк на одній із зустрічей.

Із спогадів доньки Ярини Скуратівської про тата

Минулого тижня перегорнуто ще одну сторінку пам'яті про Василя Скуратівського — спливли вісімдесят перші роковини

«Ніжний і вразливий — як би не видавалося навпаки, особливо тим, хто потрапляв «під гарячу руку» (а це було частенько). Письменники не бувають товстошкурими за визначенням.

Він ховав свою вразливість. І сором'язливість, ховав за маскою грубості чи задерикуватості. Іноді цинізму. Та й любов свою теж не виявляв на люди, — тільки таксі Кет дісталася його оприявлена ласка в останні роки…

Про його почуття можна було здогадуватися, і залишалося колекціонувати ті нечасті особливо щемні вияви любові. Це те, чого не навчив його авторитарний батько, але що невимовно пульсувало в ньому. Я досі шкодую, що ці вияви були

скупими, — що не дозволяв собі відкритися навіть дома, не вмів….

Принциповий до урвипупа.

От фотка, де я трясу рукою (така холодна вода, мовляв), а тато п'є воду, — це про нього. Це його відображення. Це його дзеркало. Підліткове невміння до компромісів. Одна (і тільки одна) позиція. Таким він був.

Вислуховував лестиві монологи, тости чи подяки, почувався незатишно.

Одинак. Оцей рваний, різкий і вибуховий Скуратівський і отой невидимий м'який, ніжний, теплий Скуратівський між собою були завжди у протистоянні. Між ними важко було бути комусь третьому. А доводилося. Він і сам страждав від своїх двох (насправді і більше) «я».

Вже під час хвороби він точно змінився так сильно, що пізнати було годі. Я знову стала Яринка (так мене він називав в час ду-у-уже малопритомного мого дитинства), ми всі перестали сваритися, і з нами прощався, і зі світом отой справжній — світлий, теплий, ніжний і усміхнений Василь Скуратівський.

Той, якого я хочу пам'ятати…

Ярина СКУРАТІВСЬКА.
«Хвиля Десни».

***Присвячені Василю Скуратівському матеріали читайте на сторінках* 6-7.**

Телефон: 063-842-42-36 e-mail: garnoinua@gmail.com Ціна примірника: 10 гривень

З 2 листопада Малин — у «червоній» зоні

Згідно рішення позачергового засідання міської комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій від 30 жовтня 2020 року, на території міста діють наступні обмеження: не допускається відвідування закладів освіти здобувачами освіти, крім дошкільних навчальних закладів та початкової школи закладів освіти з дотриманням санітарних норм; проведення закладами охорони здоров'я планових заходів з госпіталізації; діяльність спортивних залів, фітнес-центрів, крім спортивних залів, фітнес-центрів, які здійснюють приймання відвідувачів не більше однієї особи на 10 квадратних метрів приміщення; приймання відвідувачів закладами торговельного і побутового обслуговування населення, крім випадків забезпечення перебування у приміщенні не більше одного відвідувача на 10 квадратних метрів торговельної площі.

Не вводиться заборона на регулярні та нерегулярні перевезення пасажирів автомобільним транспортом, приміського, міжміського, внутрішньообласного та міжобласного сполучення.

Із сайту Малинської міської ради.

Каденція довжиною в цілу епоху

Кому вдалося пережити розвал імперії, дві революції та шість президентів

На виборах мера Коростеня, хоча і не за офіційними даними, а за прогнозами й попередніми підрахунками, перемагає Володимир Москаленко від партії «Наш край», маючи досвід керування сусіднім з Малином містом з 1998 року і потрапляючи до статусних довгожителів за терміном головування.

Чинний ще до офіційного оголошення результатів виборів малинський міський голова Олексій Шостак має теж фактично близький до рекордного12-річний стаж керування Малином (як для ще доволі молодого керівника) — з посади секретаря міської ради він пересів у крісло т.в.о. міського голови, а потім вже став власне головою через волевиявлення міського електорату. Принаймні у Малині він — серед рекордсменів.

А от у Борисполі коронавірус поставив хрест, у прямому сенсі, на успіхові лідера виборчих перегонів. Здійснити посадовий рекорд чинному (з 2006 року) міському голові ковід не дав. Цьогорік Анатолій Федорчук балотувався від партії «Наш край» на мера, фактично переміг, але помер від вірусу.

Досі з 1998 року на посаді міського голови Володимира-Волинського — 70-річний Петро Саганюк. У сусідньому з Володимиром шахтарському Нововолинську б'є рекорди, синхронно з Саганюком очоливши громаду в 1998, Віктор Сапожніков, який у нинішніх виборах нарешті програв молодому колезі.

Більше 10 років був мером Києва і Олександр Омельченко. А Володимир Олійник, мер Черкас, перебував у першому кріслі міста два терміни, з липня 1994 року до квітня 2002.

У затишку міського парку у Малині — чинний мер Олексій Шостак готує звернення до громади. *(Вересень 2020 року.)*

На вулицях Коростеня «Москаленко уходи». *(Жовтень 2020 року.)*

Тему мерського довголіття дослідив на початку жовтня «Український тиждень»: «Сьогодні рекордсменом серед українських мерів-довгожителів є очільник прифронтового Бахмута на Донеччині Олексій Рева. Він став керівником міста ще 1990 року в часи СРСР. Пережив розвал імперії, дві революції та шість президентів».

Аксакалом мерства можна вважати і Андрія Садового. Рейтинговий тижневик нагадує, що в столиці Українського П'ємонту політик уперше переміг у 2006 році, залишався мером до сьогодні і стартує в нову каденцію.

З 2010 чи ще з більш ранніх часів впевнено лишалися на виборних посадах міських голів очільники обласних і необласних міст: Сергій Надал у Тернополі, Михайло Сімашкевич у Кам'янці-Подільському, Юрій Вілкул у Кривому Розі, Ігор Сапожко у Броварах, Геннадій Кернес у Харкові, подобалися чи не подобалися вони патріотично налаштованим містянам або, навпаки, їхнім противникам. За деким ходить репутація корупціонера, шахрая чи сепаратиста, однак електорат робить парадоксальний вибір на користь досвіду, мабуть.

Рекорди термінів на виборних посадах встановлювалися і за межами України.

Скажімо, розповідає Вікіпедія, у США найдовше за усіх перебував на посаді губернатора Айови Террі Бранстед, який був обраний на свій шостий термін, хоча і не поспіль, у 2014 році. А 14 грудня 2015 року він став губернатором, який найдовше в історії США перебував на своїй посаді, тим самим побивши рекорд губернатора штату Нью-Йорк Джорджа Клінтона, котрий обіймав посаду протягом 21 року — з 1777 по 1795 та з 1801 по 1804 рік.

Рекорди в розумінні інших суспільств та країн є значними для їхніх громадян і, можливо, смішними для нас. Адже, скажімо, перебування 7 років поспіль на посаді мера, для прикладу, Торонто (Канада) траплялося всього двічі за всю історію: Девід Міллер — 2003-2010, а його рекорд обіцяє наздогнати чинний мер Джон Торі, обіймаючи посаду з 2014 року.

Цікаво зауважити, що найбільш рейтингові і досвідчені мери в Україні мають в громадах і щирих прихильників, і ще щиріших опонентів. Та політична доля лідерів, очевидячки, визначається теж у небесній ЦВК, тому — «Ласкаво просимо!».

Ірина ЛУЗАНЧУК.

Фото авторки.

Короно-криза лікарської таємниці?

Дошкуляє вірус непорядності

Майже рік перебування Малина, як і усього світу, у полоні коронавірусу позначається на побуті, економіці і на здоров'ї найперше. Причому на здоров'ї не лише фізичному, психічному — особливо.

Психоемоційний стан суспільства довантажується новими тривогами і очікуваннями, не легше й представникам сфери охорони здоров'я. Бо у протистоянні COVID-19 на них звалився тягар напруженого ритму роботи, ризиків власним здоров'ям і навіть життям, адже лікарі, що іще вчора рятували інших від «корони», сьогодні вже пішли в засвіти. Інформація про смерть лікаря від COVID-19 вже майже буденність. Однак навіть цим не можна виправдати грубе порушення правил етикету медиків щодо пацієнтів.

А сталося наступне. Один із місцевих представників сфери медицини некоректно повівся щодо малинчанки, поширивши недостовірну інформацію про неї. Такі дії спричинили недобрі наслідки для жінки, яка насправді не захворіла на COVID-19.

КНП «Малинський центр первинної медико-санітарної допомоги» ММР, намагаючись виправити ситуацію, опублікував на своїй Фейсбук-сторінці офіційне вибачення перед громадянкою: «На жаль, з вини медичного працівника була поширена недостовірна інформація відносно захворювання на COVID-19 (далі йдуть прізвище й ініціали!), що проживає по вулиці (далі вказані назва вулиці й номер будинку!), в результаті чого до неї був застосований булінг. Ми приносимо свої вибачення за неприємну ситуацію, що склалася і підтверджуємо те, що станом на 30 жовтня (тут знову ім'я та по батькові жінки) не має ознак коронавірусної хвороби та у списках хворих на COVID-19 не значиться. Ще раз приносимо свої вибачення за некоректну поведінку медичного працівника».

Та чи не є подібне вибачення повторним ударом по особистій безпеці громадянки, щодо якої спочатку порушили не тільки правила етикету, а й закон? Адже Кримінальний кодекс України має про це чітке визначення.

Припустімо, що офіційне повідомлення медичної установи із вибаченням на адресу малинчанки містить її особисті дані вже з її дозволу. А якщо ні, то, виходить, удруге було порушено ті ж норми і правила? І чи відповість за це працівник медзакладу, який повівся, м'яко кажучи, некоректно?

Лариса КРАВЧЕНКО

ВОРСІВСЬКА ШПУЛЬКА

ГО «Паросток»:

27 жовтня 2020 року між громадською організацією МДО «Паросток» та Ворсівським НВК «ДНЗ-ЗНЗ І-ІІ ступенів» було підписано меморандум про співпрацю. Це поклало початок реалізації проєкту «Шпулька», керівником, якого є Жанна Терещенко, і залученню учнів до створення соціального шкільного підприємництва в межах навчального закладу.

Тепер у школі створять швейно-ткацьке підприємство.

Діти навчатимуться розробляти викройку, бренд товару, визначати його собівартість та ціну на ринку. Також будуть вчитися підбирати матеріали, рекламувати, продавати свій товар, обліковувати прибуток з отриманого доходу.

Окрім цього, учні вивчатимуть ринок, попит, пропозицію. Розбиратимуться, яка модель більш дефіцитна і затребувана на ринку, що легше зробити з вживаного одягу, як пошити брендовані торбинки та багато іншого.

Відповідно до затвердженого школою та районним відділом освіти навчального плану, з вересня Тетяна Гриневич проводить факультативні заняття із соціального шкільного підприємництва для 15-ти учнів 8-9 класів двічі на тиждень у приміщенні, яке надала адміністрація школи для створення шкільної фірми. В рамках проєкту учні пройдуть тренінги з менеджменту, маркетингу та бухгалтерського обліку, які проведе Маріанна-Макарчук.

А ще школа надає приміщення, де учні зможуть після уроків кроїти тканини, шити, ткати та вишивати на швейно-ткацькому обладнанні. Таким чином школа матиме інструменти та засоби для практичного навчання дітей — як основам швейно-ткацької майстерності, так і підприємницької діяльності.

У межах співпраці ГО МДО «Паросток» передасть школі закуплене обладнання та фурнітуру. За майно надалі відповідатимуть куратор проєкту та директор школи.

Маріанна Макарчук:

29 жовтня, в межах виграного грантового проєкту «Шпулька» від Громадської організації «Паросток», школярі з Малина та Ворсівської школи, які започатковують шкільне підприємництво, побували на майстер-класі зі ткацтва у Житомирі.

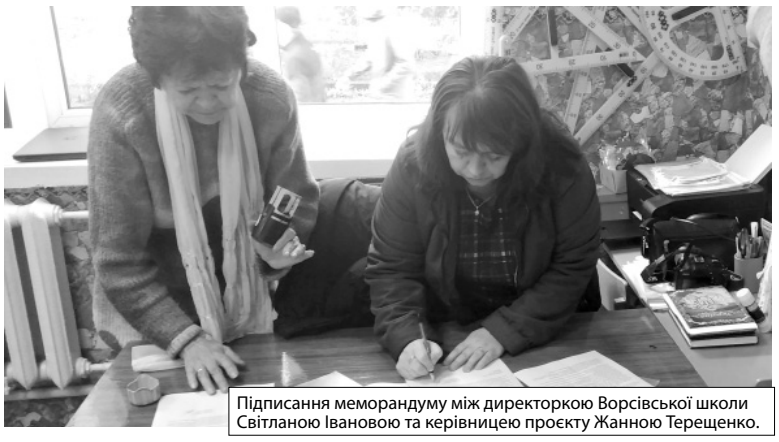

Підписання меморандуму між директоркою Ворсівської школи Світланою Івановою та керівницею проєкту Жанною Терещенко.

Шкільна фірма відроджуватиме на Малинщині одне із давніх українських ремесел — ткацтво. Школярі перед майстер-класом змогли ознайомитися з великом асортиментом тканих товарів у галереї. Побачили різні види та техніки ткацтва, відмінність верстатів. І головне, спробували ткати самі.

До речі, якщо є охочі — батьки, вчителі, учні, громадські діячі — започаткувати шкільне підприємство у своїй громаді, звертайтеся.

Для прикладу, у світі нині шкільні фірми працюють у різних видах підприємництва: від випікання хліба й печива до виготовлення мила, сувенірів і навіть ремонту тракторів.

Цей захід став можливим завдяки проєкту «Заснування соціальних шкільних підприємств у сільській місцевості та малих містах України для заохочення молоді до соціального підприємництва у Івано-Франківській, Житомирській і Донецькій областях», який виконує Фонд Східна Європа разом з Kinderhilfswerk ChildFund Deutschland за фінансування German Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (BMZ).

ПАТРІОТИЧНІ ГРОШІ

Учора увійшла в обіг нова двогривнева монета «Андрій Ромоданов»

Національний банк України з 2 листопада увів в обіг пам'ятну монету «Андрій Ромоданов».

Пресслужба НБУ повідомляє, монета номіналом 2 гривні виконана з металу нейзильбер. Її діаметр — 31 міліметр. Тираж — 30 тисяч одиниць.

7 жовтня Національний банк випустив в обіг нову пам'ятну монету із нейзильберу теж номіналом 2 гривні з таким же тиражем — «Амет-Хан Султан», присвячену 100-річчю від дня народження одного з найвідоміших військових льотчиків-асів часів Другої світової війни. Національний герой кримсько-татарського народу Амет-Хан Султан здійснив 603 бойових вильоти, особисто збив 30 і у складі групи — 19 літаків ворога. Влітку, 3 червня, в обігу з'явилося 5 мільйонів монет номіналом 10 гривень.

Згодом нові металеві гроші повністю займуть місце чинних банкнот. Головна причина: паперові купюри швидко зношуються, їх доводиться часто замінювати, а монети слугують у рази довше.

Коли всі дрібні гроші замінять монетами, держава зможе заощадити один мільярд гривень. Якщо купюра в 10 гривень зношується за два роки, то монета такого ж еквіваленту може служити 20-25 років.

Монети в Україні випускаються за планом, в якому є розділи й номінації, і в 2020 році це: «Видатні особистості України» (дві монети, про які йшлося вище), «Герої козацької доби», «Духовні скарби України», «Збройні сили України», «Княжа Україна», «Пам'ятки архітектури України».

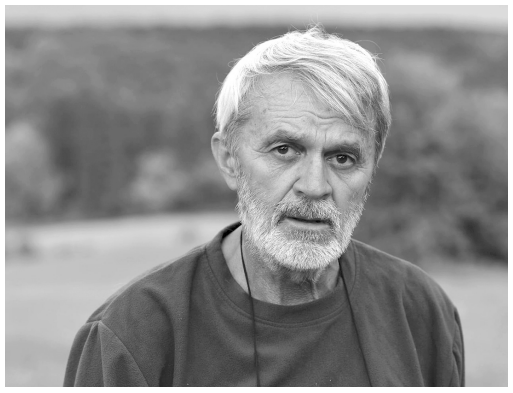

Михайло Іллєнко: Кисень і кіно сьогодні — питання виживання України

Вчора у мене на кухні звучало, повторювалося, лунало слово «кіно», але це не була розмова колег про нові фільми або про нагальні кіношні проблеми. Просто у мене на кухні працює маленький телевізор. Я остовпів перед ним настільки, що довелося подивитися ще раз вночі повтор «Прямого ефіру» на «Прямому каналі».

Йшлося про 100 мільйонів, що заплановано забрати у хворих на Covid і віддати на патріотичні серіали. У мене одразу виникло два запитання: а до чого тут кіно, якщо гроші підуть на телевізійну продукцію? І ще одне — хто і як буде робити українські патріотичні серіали, коли патріотизм останнім часом інтерпретується, як ганебна хвороба?

Саме ці запитання майже не звучали, обговорення блукало в інших напрямках. У словах Миколи Вересня, наприклад, наполегливо звучав сумнів у тому, що слова «патріотичне» і «хороше» можуть стояти в одному реченні по відношенню до кіно. Звичайно, кожний по-своєму розуміє слова «патріотичне» і «кіно», але це не причина цькувати і одне, й інше.

Ідея перерозподіляти кошти, призначені на боротьбу з важкою хворобою на інші потреби, безумовно, аморальна. Це настільки очевидно, що не вимагає доказів. З цим ніхто і не сперечався. Кіно обговорювалося, як чиясь примха або як спосіб вкрасти. Прозвучала, навіть, цифра: 99% відсотків (?) фінансування кіно взагалі не плануються на кіновиробництво. І знову, чомусь, ці припущення узагальнювалися словом «кіно», а не «телебачення».

Майже всі учасники передачі, яких мені буває дуже цікаво бачити і чути у прямому ефірі (Анна Скороход, Соломія Бобровська, Олеся Яхно, Олексій Голобуцький, Олексій Гончаренко, Ігор Попов разом з ведучим Миколою Вереснем) цього разу були тенденційно іронічні і ділилися своїми уявленнями про кіновиробництво, згадуючи старі байки про «кіно і німців», про «вибір натури» на берегах трьох океанів (?) і капризне режисерське «я так бачу»... Я вже думав, що прозвучить радянське: «Фільми бувають хороші, погані і кіностудії Довженка». Чорний гумор Миколи Вересня намалював сцену, коли українське патріотичне кіно показують приреченим хворим замість кисню. Протиставляти патріотичне українське кіно і життя хворих людей — в цьому звучала вказівка: «Фас»!

Кисень і кіно сьогодні — питання виживання України разом з питанням про фінансування армії та іншими питаннями подібного масштабу.

У телевізійній передачі кіно звинувачувалося. В даному випадку пальцем ніхто не вказував, але звинувачувалося українське кіно. Це вже було неодноразово. Останній період прокльонів стартував на початку дев'яностих і тривав приблизно двадцять років. За цей час Росія наповнила український телевізійний ефір серіалами, що готували події в Криму і Донбасі, зробленими, в тому числі, в Україні українцями (свідомо або несвідомо). Натомість українське кіно в ті роки майже зупинилося. Звучало зневажливе: «Українського кіно немає, до того ж воно дуже погане».

Ця теза протягом історії українського кіно неодноразово спростовувалася. Останні п'ять-сім років після важкої тривалої хвороби українське кіно, в тому числі патріотичне, піднялося на ноги. Схоже, суспільству знову підкидають ті ж самі граблі?

ЗА 2 ДНІ ДО…

…цієї публікації на сторінці відомого українського митця Кабінет міністрів України, повідомили на Урядовому порталі, прийняв постанову, за якою бюджетні кошти з Фонду боротьби з COVID-19 дозволять використовувати для виробництва патріотичних серіалів.

Ця постанова дозволяє виділяти гроші на покриття витрат окремих етапів виробництва серіалів.

У постанові Кабміну №592 від 8 липня 2020 року уряд уже виділяв мільярд гривень для Міністерства культури та інформаційної політики з COVID-фонду. Зокрема, 100 мільйонів виділили для створення та розповсюдження серіалів патріотичного спрямування.

Як зазначають в уряді, ці кошти мають бути використані до кінця поточного року, а тому постала необхідність підтримати не тільки загальне виробництво всього серіалу, але й окремих періодів його створення.

«Це дасть можливість ефективніше використати 100 мільйонів гривень, виділених на створення цього суспільно значущого аудіовізуального контенту та підтримку кіногалузі в умовах корона-кризи», — повідомили у пресслужбі Кабміну.

НА ЩО ЩЕ ВИТРАЧАЛИ КОШТИ З COVID-ФОНДУ?

Як зазначали у Міністерстві фінансів, станом на 23 жовтня 2020 року з Фонду боротьби проти коронавірусу витратили 52% коштів. Загалом профінансували 6 сфер:

охорона здоров'я — 5,8 мільярда гривень (передбачено 16,3 мільярда гривень). (Зазначається, що на ці кошти закупили апарати штучної вентиляції легенів та засоби захисту для медпрацівників);

соціальний захист — 9,3 мільярда гривень (передбачено 10,4 мільярда гривень);

забезпечення правопорядку — 2,4 мільярда гривень (передбачено 2,7 мільярда гривень);

будівництво і ремонт доріг — 16,3 мільярда гривень (передбачено 35 мільярдів гривень);

сфера культури і туризму — 6 мільйонів гривень (передбачено 1 мільярд гривень).

Водночас на початку жовтня стало відомо, що із сотні апаратів штучної вентиляції легенів, які планували закупити за гроші з фонду, не придбали жодного. Один тендер зірвався, а другий не відбувся. Хто прокоментує?

Після запровадження в Україні карантину 13 березня Верховна Рада ухвалила зміни до держбюджету у зв'язку зі створенням в Україні Фонду боротьби з коронавірусом. Цей фонд був створений тимчасово (на період дії карантину) для фінансування додаткових видатків на охорону здоров'я та соціальних видатків, безпосередньо пов'язаних з епідемією.

Для фонду виділили з бюджету 66 мільярдів гривень. До фонду долучили кошти ЄС, урядів інших держав та грантових організацій.

Велика маленька країна

Одного разу, катаючись на лижах, розговорився за кухлем пива з австрійцем. Мова поступово зайшла про Австрію, про те, що, фактично, два головних експортних товари в країні — повітря і сніг. І я раптом запитав його: «А ти не відчуваєш дискомфорту, що країна твоя — така маленька, що була вона колись з третину Європи, що входила раніше в когорту великих держав, тому що врятувала Європу від всеєвропейського Халіфату?..».

Він задумався і видав: «Я зрозумів твоє запитання відразу. Пауза викликана певним острахом, що тебе в 21 столітті цікавить таке питання». Ось як!

Для нього в моєму питанні немає питання, в моєму питанні я сам — експонат для дослідження.

А й справді, що таке велика країна? Чому ця інфекція змушує людей втрачати розум і полегшує життя без водопроводу, з туалетом-вигрібною ямою, засипаною вапном або навіть не засипаною? Загадка. Який зміст вкладають ватні циклопи в поняття «велікая страна» і велика країна? Просто цікаво на рівні медичного факту.

Ось Ізраїль в пустелі Негев створює господарства, де вирощують пальми. І потім ці молоденькі пальми продає у 80 країн світу. Щороку такі посадки відвойовують у Негева приблизно 300-400 квадратних метрів, і євреї прогнозують, що через 300 років Негев зникне. Мені здається, навіть без ISQ, Тадіран, IP-телефонії і помідорів «черрі» — це ознака великої країни.

Ось у Німеччині дворики жителі люблять закривати стовпчиками, які опускаються, щоб «чужі» не лізли у двори з паркуванням своїх авто. Але ж прибирати двори треба? І ось їздять по місту такі верткі сміттєві машини зі щітками попереду, які можуть проїхати в проміжок у 60 см між стовпчиками. Мені здається, що і без Драймлера, Рентгена і Коха, Німеччина — велика країна з цими сміттєзбиральними машинами. За їхньою роботою можна із захопленням спостерігати годинами. Ні?

Ось нью-йоркське радіо перериває молодіжний реп і просить скинутися, щоб набрати 100 тисяч доларів на операцію якомусь місцевому бомжу. Через 20 хвилин нове повідомлення — спасибі всім, бабки зібрані. Окреме спасибі якійсь старій із Каліфорнії, яка побажала залишитися анонімною і перевела 50 тисяч. Мені здається, що США, без усього, що вони накрутили для цивілізації від Едісона до Бріна, — велика країна. Велика цим оголошенням на молодіжному радіо і цією безіменною старою. Ні?

І тільки в одній країні світу велич визначається тим, що якщо летіти з Токіо до Новосибірська, то за 5 годин внизу жодного разу не побачиш не те що будинків, а хоча б багаття печерної людини. Це велич? По-моєму це — діагноз.

А українська велич яка?..

Leonid LIKHOLAT

Фото із Twitter транспортної компанії.

ШАЛОМ, КЕЛЬН!

Коліями однієї із найбільш завантажених ліній Кельна, повідомляє jewishnews.com.ua, почали курсувати трамваї, прикрашені зірками Давида. Поруч із графікою, виконаною блакитним, напис: «Шалом, Кельн».

Ідея та її реалізація належать транспортній компанії Kölner Verkehrs-Betriebe та ініціативі проєкту # 2021JLID («2021 — єврейське життя в Німеччині»).

Наступного, 2021 року, Німеччина святкуватиме 1700 років проживання євреїв на її території, ведучи відлік цього літочислення від цілком документальної дати.

У 321 році римський імператор Костянтин видав указ, який дозволяв євреям працювати в міській адміністрації Кельна.

Учасники проєкту переконані, що такі трамваї й подібні акції є знаком проти семітизму і расизму.

Мешканці інших німецьких міст, зокрема Дюсельдорфу, подібних трамваїв поки не бачили, але схвально коментують їхню появу.

У мережі активно, але по-різному, реагують на новину. Коментарі поділяються на схвальні, насторожені і нейтральні. До перших належать вислови на кшталт «Чудово, коли люди прагнуть миру!» — Тетяна Гроссман. Або: «Чудова ідея!», як вважає Галина Тригуб.

До насторожених можна віднести вислови з відтінком сарказму, певної недовіри. «І все ж вони німці…» — коментує Βενέτα Κουρουκλάρη. «Невже це правда?» або коротке красномовне «Ой!» — рефлексії на новину інших учасників соціальних мереж.

Ізраїльське суспільство теж неоднаково відреагувало на такий доволі дружній, схожий на ще одне вибачення перед євреями, жест. Yefim Brantman констатує реакцію: «В Ізраїлі умудрилися розгледіти у цьому відсутність такту. Хоча я особисто не бачу тут жодної проблеми. Звичайний рекламний формат». А дописувачка мережі Svetlana Shor розвиває думку: «Вони, мабуть, вирішили, що зірка Давида на трамваї — конотація транспортів, які прямували з людьми в нацистські табори смерті…». Інший єврей, בורוטסמ הילנ, ніби заспокоює читацьку публіку мережі: «У нас є своя земля! І ми не небезпечні. І навіть навпаки!».

Ірина КРИМСЬКА

Зарплата аграріїв у вересні

Середня зарплата у сільському, лісовому та рибному господарствах у вересні 2020 року становила 10 479 гривень.

Зокрема — у працівників сільського господарства вона склала 10 319 гривень. Цей показник на 8,9% вищий від показника попереднього місяця поточного року (9 478 гривень).

Загалом середня номінальна заробітна плата в Україні у вересні становила 11 998 гривень, що на 4,8% більше, ніж у серпні, та на 12,3% більше, ніж у вересні минулого року. Наразі номінальна зарплата у 2,4 раза вища рівня мінімальної заробітної плати.

AgroRobota.com.ua.

Європа кличе?

За останній місяць кількість вакансій за кордоном, які пропонуються українцям, виросла на 21%. Про це йдеться у повідомленні проєкту Opendatabot, яким були проаналізовані дані сайту пропозицій і пошуку вакансій Jooble.

Так, число вакансій збільшилося з 7 756 наприкінці вересня до 9 384 на кінець жовтня.

У топ-3 найпопулярніших країн потрапили Польща, Німеччина та Чехія.

У Польщі українців найчастіше запрошують працювати пакувальниками, каменярами, покрівельниками, різноробами та водіями з відкритими міжнародними категоріями C/E.

А в Німеччині чекають з України доглядальниць, медсестр зі знанням німецької мови на рівні B1, штукатурів, робочих на виробництво та водіїв.

У Чехії в топ вакансій включені будівельники, сантехніки, різнороби на автозавод, маляри по металу та покоївки.

Експерти кажуть, що така активність восени відбувається щороку. Як зазначила керівник напрямку по роботі з партнерами Jooble Олена Кірільєвніна, якби не пандемія, потік шукачів та кількість відкритих вакансій ймовірно були б іще більшими.

Таїсія ЄРОХІНА

КАЛЕНДАР ТИЖНЯ

3 листопада

1927 — у Нью-Йорку під річкою Гудзон відкрито тунель Холланда, перший у світі підводний тунель для транспорту.

1941 — у Бердичеві розстрілом близько 2000 євреїв нацистами фактично завершилася ліквідація єврейського населення, яка тривала з липня 1941.

1962 — народилася Ірен Роздобудько, українська письменниця.

1992 — президентом США обраний Білл Клінтон.

1996 — в аеропорті Донецька кілери в масках розстріляли народного депутата України, відомого бізнесмена Євгена Щербаня.

4 листопада

День Національної Гвардії України.

День залізничника України. У 1861 році на залізничний вокзал у Львові прибув перший на території сучасної України потяг з Відня.

День здорового глузду (велика рідкість в наші дні).

1844 — засновано Львівську політехніку.

1848 — відкрито перше в світі метро у Лондоні. Ідея підземної залізниці належить адвокату Чарльзу Пірсону. Перша лінія метра називалася «Metropolitan Railway», тобто «Столична залізниця». Скорочення цієї назви і породило усім нам знайоме «метро».

1899 — опублікована книга Зігмунда Фройда «Тлумачення сновидінь».

1956 — радянські війська вступили до Угорщини, аби придушити розпочату 23 жовтня Угорську революцію.

5 листопада

День працівника соціальної сфери в Україні.

1952 — народився Олег Блохін, український футболіст і тренер.

1953 — у Києві офіційно відкрили міст імені Євгена Патона — першу в світі суцільно зварену конструкцію, зроблену без використання з'єднувальних матеріалів.

1968 — Василь Макух вчинив на Хрещатику самоспалення на знак протесту проти колоніального становища Української РСР.

6 листопада

День Визволення Києва.

День саксофона.

1811 — народився Маркіян Шашкевич, український письменник, голова «Руської трійці».

1855 — народився український історик Дмитро Яворницький (1923).

1860 — Авраам Лінкольн обраний 16-м президентом Сполучених Штатів Америки.

1912 — помер Микола Лисенко, український композитор, засновник української класичної музики.

1951 — почав працювати Київський професійний телецентр на Хрещатику, 26.

1984 — на президентських виборах у США переконливу перемогу вдруге отримав республіканець Рональд Рейган.

1991 — розпущено Комуністичну партію Радянського Союзу.

7 листопада

День чоловіків.

1888 — народився Нестор Махно.

1917 — Жовтневий переворот.

1936 — народився Микола Вінграновський, український письменник і кінематографіст.

1941 — Люфтваффе потопило теплохід «Вірменія» поблизу Севастополя. Загинуло понад 5 тис. чоловік.

1990 — розгін міліцією у Києві студентів на площі Перемоги.

2000 — Джордж Вокер Буш став президентом США.

8 листопада

Дмитра (у Малині).

Всесвітній день містобудування (урбанізму).

Міжнародний день КВК.

1923 — Гітлер здійснив невдалу спробу путчу в Мюнхені.

1960 — Джон Ф. Кеннеді обраний 35-м президентом США.

2016 — Дональд Трамп обраний 45-м президентом США, перемігши Гілларі Клінтон.

9 листопада

Всеукраїнський день працівників культури та аматорів народного мистецтва.

День української писемності та мови.

Міжнародний день боротьби проти фашизму, расизму та антисемітизму.

1799 — Наполеон прийшов до влади у Франції.

1906 — у Росії почалася реформа Столипіна.

1918 — на руїнах Австро-Угорщини проголосили Австрійську Республіку.

1938 — нацисти почали масові погроми євреїв у Німеччині.

1961 — місто Сталіно отримало назву Донецьк (Україна).

1962 — Президія Верховної Ради СРСР прийняла постанову про перейменування міста Станіслав на Івано-Франківськ.

1989 — почалося руйнування Берлінської стіни.

30 років першого Майдану — На Граніті

Революція, котрій нема краю

Володимир СЕМКІВ

Герої тієї першої революції дивляться на свою перемогу з відчуттям згірченості. Так, їхній протест переміг — бо завдяки Студентській революції Україна здобула свою незалежність. Водночас у студентів, котрі рівно 30 років тому вийшли протестувати на центральну площу Києва, залишилося відчуття втраченого шансу. Холера, чи приз буває цінніший, ніж незалежність?! Вони висновують: буває. Бунтарям так і не вдалося змусити політичну верхівку до докорінного оновлення. Вони проґавили компроміс, в якому минуле змогло домовитися із майбутнім — зійшлися «десь посередині», як в тій політичній бувальщині.

Частково це — історія зради. Передовсім це історія подвигу. Це навіть історія протистояння між Львовом і Києвом: хто більше зробив для України? Але головне — історія солідарності. Це, зокрема, історія про неготовність до еволюції. Але історія про поступ у формі революційних стрибків. Наша перша революція була на граніті. Тепер вона, радше, в граніті — постійна, вічна, підтверджена наступними Майданами, дороговказ.

РІК ЗА ДЕСЯТЬ

Олесь Доній, лідер київського студентства Революції на граніті, підраховує так: той один рік, яким Україна відстала від хвилі польської, чеської, румунської, німецької революцій, коштував українцям щонайменше десятиліття гандикапу в політичних процесах.

«Ми не відокремлювалися від антикомуністичної, демократичної хвилі в Європі. Навпаки, ми вважали себе однією з ключових частинок цієї хвилі, — каже Доній на зустрічі учасників Революції на граніті, зорганізованій Українським інститутом національної пам'яті. — Студентська революція була великою перемогою на шляху досягнення незалежності. І суспільство, і частина влади вже тоді, в 1990-му, усвідомила, що незалежність — абсолютно найближча перспектива».

Студенти не висували вимогою акції проголошення незалежності України. Вимогами були: відставка уряду та перевибори Верховної Ради, декомунізація (а точніше, націоналізація комуністичного майна), недопущення нового союзного договору, а також проходження військової служби лише в межах республіки. Однак Доній додає: акція передбачалася з далекосяжними наслідками. «Мета була — незалежність України», — зазначає він.

Доній згадує про цю боротьбу без ейфорії. «Окрім перемоги, це ще втрачений час», — тлумачить він. «Між оксамитовими революціями Європи і нами був час — рік. Вони відбулися в 1989-му, а ми – в 1990-му. І тепер різниця — вже десятиліття», — резюмує Доній.

Політичний лідер тодішнього студентства покладає відповідальність на політиків — на тодішніх націонал-демократів, котрі ніби й підтримали перший Майдан, але самі виношували інакші інтереси.

«На той момент контреліта, на жаль, не усвідомила важливості наших вимог. Головною вимогою були перевибори Верховної Ради. Але вибори налякали не лише комуністів, а, в першу чергу, старших товаришів — Народну раду, Народний рух. Вони підтримували нас — але без цієї вимоги. І потім встромили нам у спину ніж», — обурюється Доній.

«Ми домоглися максимум із того, що могли. На жилах, на волі, на надзусиллях. На жаль, Україна і досі борсається, бо ми не використали цей шанс. Шанс було втрачено… Молодь сказала своє слово. Молодь була готова до самопожертви. Україна — наскільки вона тоді була спроможна почути — почула. Почула ідею незалежності, але не почула ідею зміни влади», — резюмує Олесь.

ПЕРЕМОГЛИ В БИТВІ. НЕ У ВІЙНІ

Андрій Салюк, тодішній голова Студентського братства «Львівської політехніки» (п'ять років тому в інтерв'ю Андрію Квятковському він оцінив, що зі 108-111 студентів, що вийшли на голодування, 80 були зі Львова; на початок голодування майже половина студентів була, власне, з цього «Політеху»), описує 16 днів протесту метафорично: «Ми вийшли голодувати на площу Октябрської революції. А повернулися з майдану Незалежності».

Але загальна оцінка від Салюка — Революція на граніті таки не використала шансу. «Ми здобули перемогу в битві, але думали, що це перемога у війні, — каже він. — Думали, передаємо ініціативу нашим колегам у Верховній Раді, а самі йдемо як студенти вчитися далі, здобувати освіту, щоб потім допомогти державі».

Андрій Салюк каже, що тодішні демократи попросту домовилися із Кравчуком і комуністами — не йти на вибори. Вживає слово «договірняк». «Це закінчилося тим, що ми позбулися комуністів у Верховній Раді аж у 2014 році. А на тодішній хвилі піднесення, пробудження ми могли отримати цілковиту іншу, цілковито нову Верховну Раду ще навесні 1991-го… Ми мали довіру до наших старих колег, ставилися до них як до партнерів і союзників. Не дивує, коли підступні дії робить ворог. Бо він є ворог. Боляче тоді, коли зраджують друзі», — оцінює Салюк.

Ярина Скуратівська, котра волонтерила у службі забезпечення Студентської революції, пригадує, що відчувала розчарування, покидаючи площу.

«Пам'ятаю велике розчарування, коли закінчилася ця акція. Я була сердита. Я була серед тих, хто були невдоволені такими рішеннями. Тепер розумію, що робити революцію — класно. А будувати країну… Те, що ми не зробили тоді — на жаль, не можемо зробити і зараз. Мені прикро, що ми змушені проходити і проходити ці революції одну за одною. Така історія, яка повторюється з 1990-х років», — зазначає Скуратівська.

Таку ж емоцію має Павло Розенко, тодішній студент «Київської політехніки», що за 25 років спробує себе на посаді віцепрем'єр-міністра. «З одного боку, я пишаюся тим, що був учасником трьох революцій. З іншого боку, не хочеться, щоб і наступні покоління теж гордилися, що були учасниками трьох революцій», — каже він.

Михайло Канафоцький, тодішній студент із Городка, доповнює: «Незалежність — це лише перший крок до свободи. А свобода завжди йшла поруч із відповідальністю. Вже після того з часом розумієш, що, крім революції, треба любити Україну невтомною і тихою працею», — визнає пан Канафоцький.

МІЖ ЗЛІСТЮ І ЗЛУКОЮ

Питання про те, з чого почалася Студентська революція і чому вона пішла саме в такий спосіб, є важким. Веде до делікатної теми: хто був основною масою протесту і хто його вигадав? Дозволимо собі сказати ще пряміше: хто був першим — Львів чи Київ?

Олесь Доній розмірковує над цим так: більшість ідей під революцію виношував він сам іще впродовж року. Зокрема, ідею саме студентського страйку. Але додає, що без львів'ян нічого не вдалося би зреалізувати. «Львів'яни були потужніші, масовіші, авторитетніші, організованіші. Ми були більш розхристані. Якби вони не почули нас і не приєдналися, у нас би нічого не вийшло. Тепер вони впевнені, що це вони вигадали… Нехай думають! Основне — це наша спільна перемога. А все тому, що ми стояли поруч», — каже Доній, лідер київського студентства.

Зі слів Донія, перша спроба страйку була ще в лютому 1990 року. «Ми проводили акцію студентського єднання, але насправді це була спроба страйку», — пригадує він.

Тоді, під час акції солідарності з китайськими студентами, радянська міліція заарештувала в центрі Києва групу студентів. Згодом до столиці прибули і львівські студенти — вже розуміючи, що їх заарештують. «Завдяки тій акції відбулася перевірка активу. Сформувався кістяк — Студентське братство Львова і київська Українська студентська спілка. Кістяк — це люди, що довели готовність іти на самопожертву», — додає Доній.

Михайло Канафоцький з боку львівського студентства каже, що революційні ідеї продукувалися переважно колективним розумом. «Хтось одну ідею приніс, хтось другу ідею приніс. Врешті все склалося», — уточнює пан Михайло.

Канафоцький пам'ятає лютневі затримання 1990-го. «Перші потужні акції були ще в лютому. Тоді у Львові проводилася одна зі спроб об'єднавчого з'їзду. Ми чекали, коли приїдуть кияни — але виявилося, що їх заарештували. Коли ми дізналися про арешти, виїхали до Києва», — пригадує Канафоцький.

Олесь Доній визнає: між львів'янами і киянами виникали суперечності, що згодом стало причиною втрати суб'єктності тією молоддю. Його висновок: постаралися спецслужби. «Ми налякали КДБ, яке згодом розбило студентський рух по лінії Київ-Львів. Коли КДБ все це пронюхало, тоді рух і розпався», — переконаний Доній.

Поза тим, як стверджує Андрій Салюк, тодішня генерація отримала велике відчуття спільноти, відчуття спроможності: «Революція на граніті нас якось спаяла. Відбулася така міцна спайка. Ми відчули, що можемо робити багато гарних речей. Мені шкода, що ми це відчуття не продовжили, не перенесли на майбутні акції... Відчуття, що ми можемо міняти цю державу, залишилося в кожного з нас. Для багатьох це було кредо на майбутню діяльність», — резюмує Салюк.

(Закінчення на стор.5)

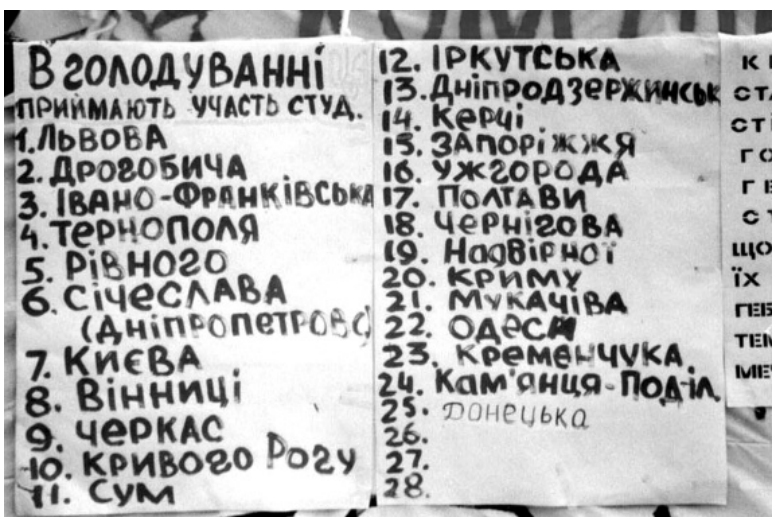

(Закінчення. Початок на стор.4)

В МАЙДАН

Павло Розенко, всміхаючись, оцінює здобутки Революції на граніті: «Головне, що сталося, — майдан Незалежності «забили» як культове місце для наступних акцій. Раніше такого не було. І самі атрибути запровадили саме в 1990 році: всі подальші протести так і готувалися — намети, Майдан», — каже Розенко.

Андрій Салюк пригадує високу організованість протесту, його структурованість. «Не лише продумали структуру, а й поставили керівників напрямків. Була медична служба. Була служба безпеки. Була навіть служба інкасації пожертв», — згадує він.

Михайло Канафоцький додає: тоді в наметовому таборі на Жовтневій площі створили навіть капличку. Цей досвід повторювався згодом і на Майданах у 2004-му та 2014 роках.

Та переважали, звісно, експромти. «Що точно не готувалося — що воно буде таким довгим, таким затяжним. Ні, ми не чекали, що це триватиме довго. Ми не чекали, що буде похолодання, яке розпочалося буквально вже з другого дня. Ми приїжджали без теплих речей. Взагалі не брали багато речей, бо не думали, що вони знадобляться. Ми не очікували, що протест буде 16 днів», — пригадує Канафоцький.

Протест би, звісно, не вдався, якби студенти не відчували підтримки звичайних людей, громадян тодішньої УРСР.

«Часто згадую цей момент: десь на четвертий день ми мали внутрішню нараду серед братства «Львівської політехніки» з Мареком Іващишиним, — пригадує Салюк. — До нас приходять десятки, приходять сотні — але що далі? Що робити? Куди йти?»

Зі слів Салюка, «підказку» дали комуністи.

«Саме комуністи допомогли нам прорвати цю внутрішню блокаду. На 7 жовтня припав день брежнєвської конституції, і тоді комуністи заявили, що перейдуть через студентів і покладуть квіти до пам'ятника Леніну. Вони анонсували цю подію — і ми зрозуміли, що йде до провокації. Від самого ранку був неспокій. Але згодом, коли довкола табору почали збиратися кияни, коли до моменту, поки підійшла колона, на межі між Хрещатиком і нами стояла жива стіна киян, які просто оточили нас, сказали, що не допустять скривдити голодуючих студентів, — це було велике піднесення, великий прорив», — пригадує Салюк.

Зі слів пана Андрія, тоді прийшло розуміння, що Студентська революція переможе.

Але студентам треба було стояти ще 10 днів у центрі Києва. А потім мине ще 30 років, щоб упевнитися: перемога була тільки в бою, а війна досі триває…

БАЧЕННЯ

Ігор Пошивайло, директор Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні — музею Революції гідності:

— Боротьба за незалежність — це тяглий процес. Часом існує багато міфів, зокрема про те, що незалежність дісталася українцям безкровно. Це маніпуляція. Не треба забувати про століття кровної боротьби за свободу. На цих мирних процесах не було буквально крові, але за тим стояв величезний ризик — і здоров'ю, і життю, й особистій кар'єрі. І тому подвиг студентів зі Львова, котрі 30 років тому запалили студентів у Києві, інших організацій, — він свідчить про те, що українці насправді можуть бути сильними, можуть самоорганізовуватись, об'єднувати зусилля в досягненні мети. Але нам, очевидно, бракує фінальних етапів — доведення цих наших революцій до завершення.

Українське суспільство відгукнулося на голодування студентів і на їхні вимоги. Вже тоді стояло питання утвердження української державної незалежності, ліквідації компартійної диктатури. Політичні вимоги студентів — поза економічними, поза соціальними — теж були і резонансно працювали в суспільстві. По суті, відновлення державної незалежності менш ніж за рік — це теж результат подій студентського голодування.

Революція на граніті — це наш перший Майдан, досвід якого, запал якого, енергія якого сформували свідомість, сформували коло, дали навики організації. Ці протести продовжилися вже за два роки потому, коли студенти також вимагали відставки Фокіна. Помаранчева революція — це теж продовження тих вимог, як і Революція гідності.

Для нас важливо згадати не просто про ті події, про їхніх провідників. Бачимо, що уроки революції, на жаль, не всі були вивчені українським суспільством, громадянами, політиками. Ми мали три Майдани у новій добі — але їхніх уроків не виконали до кінця.

© 2020 zbruc.eu

Чому в нашій державі війна?

Маніфест

Борис ГУМЕНЮК

Моїм російськомовним побратимам і друзям...

…хочеться сказати таке: у нас не було б війни на Донбасі, ми не втратили б Крим, якби Донбас і Крим розмовляли українською. І справа навіть не в тому, що якби путін завів своїх орків до Галичини або на Волинь, то дядьки з тітками покололи б їх вилами та порубали сапами. Справа в тому, що мова людини — це найвищий ступінь її національної самоідентифікації.

Це дуже легко простежити на прикладі наших менших братів. Я мешкаю у приватному будинку. У мене собаки і коти. На цю пору коти почали виспівувати свої знамениті серенади. Кіт каже: я — кіт. Голосно каже. На його голос збігаються інші коти, але на цей заклик жодним чином не реагують собаки. Це не їхня порода, не їхнє плем'я, у собак — свої власні заклики.

Кожна жива істота у світі маніфестує себе певним чином, вона каже: я — кит, я — кіт, я — оса, я — джміль, я — німець, я — француз, я — українець.

Якщо ти розмовляєш російською, ти кажеш: я — росіянин, і неважливо, ким ти себе відчуваєш. Світ не глухий. І не дурний. (Це ти намагаєшся дурити себе). Світ чує твій абсолютно чіткий заклик.

Але це ще не все. Якщо ти розмовляєш російською в Україні, ти наче кажеш: я — ворог, я — рускій мір, я — ваша проблема, я — загроза вам і вашій державі, і байдуже притому, служиш ти в ЗСУ чи ні, і що ти був на Майдані.

Уявляю, як це важко. Як це важко наважитися виплюнути з рота отой паскудний язик, який тут наче приріс, наче завжди тут був, який виглядає так, наче ви з ним народжені.

Не бійтеся. Випльовуйте. Одразу відчуєте полегшення. І про язик не думайте. Цей ніде не пропаде. Шляк його не трафить — як кажуть у нас вдома.

Якщо вагаєтеся, то подумайте про те, що саме ваш язик, а не танки путіна, не корумпованість влади є найбільшою загрозою вашій державі. Державі — яка ваша і яку ви, переконаний, так само любите.

ВІД ШКУРУПІЯ ДО ТРАМПА

Наум ЛАСКІН

НАГАДУВАННЯ

У Биківнянському лісі — найбільше в Україні місце поховання жертв червоного терору. Там знаходився об'єкт спецпризначення НКВС, де наприкінці 30-40 років відбувалися масові захоронення розстріляних та закатованих режимом. За даними науковців, у Биківні поховані близько 100 тисяч репресованих комуністичною владою.

Досі вчені не можуть назвати точну кількість жертв. За даними окремих фахівців, у 1920-1980-ті роки в Україні було заарештовано майже 1,5 мільйона осіб, і більшість із них — розстріляна. Інші ж пройшли тюрми, заслання, вислання, каторгу, табори, примусово побували в психіатричних закладах. Терор і репресії торкнулися українських вчених, політиків, військових, священників, представників культури, селянства.

Найжорстокіші дії (після Голодоморів) щодо народу України були здійснені в 30-х роках при сталінському режимові. Зокрема, в 1937-1938 роках засуджені 197 617 осіб, з них до смертної кари — 122 237. Більшу частину таких вироків виносили «трійки» НКВС.

Тривалий час радянська влада ретельно приховувала злочини: на місцях поховань зводилися режимні об'єкти КДБ, землю заливали бетоном, місцевість розрівнювали бульдозерами і висаджували дерева.

Нагадаю, щойно обраний у 2019 році Президент України В. Зеленський заявив 19 травня: «Згадуймо про знищених радянською владою. Борімося за повернення додому в'язнів Кремля». І: «Зробімо все, щоб переслідувань і насильства з політичних мотивів не було в нашому майбутньому», — підкреслив він. Зеленський зазначив, що саме пам'ять про уроки минулого робить нас людьми.

А 30 жовтня Росія вшановувала пам'ять жертв політичних репресій, вже 29-й раз.

Однак!.. Незадовго до Дня пам'яті жертв політичних репресій голова Пермського «Меморіалу» Роберт Латипов записав відеоролик, в якому зауважив, що з кожним роком назва і сенс цієї дати стають все більш розмитими, відтак пропонує її перейменувати. На його думку, належної юридично-правової оцінки державного терору, здійсненого протягом усього радянського періоду, так і не дано досі.

«У Росії, в якій формально, за Конституцією, не може бути політв'язнів, тим не менш є люди, які переслідуються за політичними мотивами, за свої погляди і вчинки, скоєні відповідно до власних переконань», — коментує ситуацію Р. Латипов.

ШКУРУПІЙ І ТРАМП. ПЕРЕДБАЧЕННЯ?

Хто такий Ґео Шкурупій? І до чого тут він?

Його справжнє ім'я — Георгій. Народився 20 квітня 1903 в Бессарабії, а помер 8 грудня 1937 році у Сандармохові. Ось чому ми згадуємо цього українського письменника. Бо всіх в одній статті не згадати.

Син залізничника та вчительки вивчився в Другій Київській класичній гімназії рівно 100 років тому, а потім ще рік вчився на медичному факультеті Київського університету, а ще — в Київському інституті зовнішніх відносин. Працював на залізниці, редактором і сценаристом — на кінофабриці, в редакції газети «Більшовик».

Друзі називали його Жоржем, а критики — вундеркіндом. Він хотів спробувати все, пробував — і йому все вдавалося. Перші вірші й проза 17-річного вундеркінда з'явилися друком, а ледве йому виповнилося 19, вийшла перша поетична збірка з написом на обкладинці: король футуропрерій Ґео Шкурупій.

Перші прозові збірки Жоржа три роки потому — дві одночасно — вибухнули небаченим феєрверком. А 26 років успіх продовжився підсумковою на той час збіркою віршів «Для друзів поетів сучасників вічності».

Навесні 1921 року Шкурупій оголосив про новий синтетично-динамічний напрямок пролетарської поезії і заявив, що група молодих людей обрала своїм гаслом «Мистецтво для людей, для життя».

А вільних і щасливих більшовики не любили, дарма, що сам Ґео був цілком мирно налаштований до них.

Заарештували письменника в Києві 3 грудня 1934 року за звинуваченням в участі у «київській терористичній організації ОУН». На засіданнях військового трибуналу Шкурупій категорично заперечував висунуті звинувачення і навіть подав письмову заяву-скаргу на неправомірні методи слідства.

І хоча після першого суду справу повернули на додаткове розслідування, на другому зухвалець конкретними аргументами намагається спростувати звинувачення. Однак 27 квітня 1935 року його таки засудили на 10 років виправно-трудових таборів із подальшою трирічною поразкою в політичних правах та конфіскацією майна.

Відтак опинився у концтаборі на Соловках. Дружина Варвара Базас потрапила в більшовицьку категорію ЖИР — «жена изменника родины». Разом із сином Георгієм, як родину ворога народу, їх виселили із Києва.

25 листопада 1937 року «особлива трійка» переглянула справу Шкурупія й засудила його до смертної кари, і 8 грудня 1937 року незламного оптиміста Ґео розстріляли.

Був реабілітованим посмертно (1957) тим самим більшовицьким режимом.

А ЗВІДКИ ВЗЯВСЯ ТРАМП У ТВОРАХ ЖОРИ?

Взагалі, «трамп» — улюблений образ панфутуристів: Семенка, Шкурупія, Бажана. Пройдисвіт, волоцюга, трамп, мандрівник, король світу і футуропрерій — таким уявляв себе задовго до репресій дев'ятнадцятирічний Ґео Шкурупій. А вірш «Трамп» уміщено в його першій збірці «Психопоетози» (1922).

…на широких вулицях всесвіту
на перехрестях африки азії
сидіти під бетонним мостом і плювать
у звабливість вод
пароплави океанські алігаторами
паротяги всесвіту
кіньми заіржуть
музикою міського парку
сахара клондайк індія юкон і аляска
переплетуться стежками алей
під ногами
невтомними
трампа

Століття тому футурист і вундеркінд написав вірша із дивною і передчасною назвою «Трамп». Саме слово «трамп» випало із побуту на цілу епоху.

Коли в геополітиці з'явився Дональд Трамп, всі почали метушливо гортати словники і довідники. Однак ніхто, принаймні уголос, не процитував знищеного більшовицькою системою манрівника футуропрерій.

А він тим часом із їхнього простору зазирнув аж на сто років і вигукнув: «Трамп!».

ПІСЛЯМОВА. ЧИ ПЕРЕДМОВА ДО МАЙБУТНЬОГО?

Тижневик виходить саме в день виборів в Америці. Не відомий ще в цю мить нікому й автору цієї публікації результат електоральних вподобань американців.

Вранці 3 листопада маємо отримати наклад номера, який Ви, наші перші читачі, вже в цю мить тримаєте в руках. Однак, не зважаючи на потенційний результат виборів, не відомий нам на момент написання статті, ми, автори тижневика «Форпост», бажаємо перемоги Трампу. Бо з Байденом буде, як у Кремлі.

А докладніше про те, чому нам потрібен Трамп, читайте у наступних числах «Форпосту».

ПРОСТО ФАКТ

Донбас читав українську пресу

Ігор ЗОЦ, журналіст:

Спростовую міф, що жителі Донеччини не читали українських газет. Кому цікаво, ось дані по передплаті на 1.07. 2007: «Сільські вісті» — 6651, «Урядовий кур'єр» — 4035, «Освіта України» — 951, «Україна молода» — 278, «Український футбол» — 169, «Слово Просвіти» — 90, «Кримська світлиця» — 63.

Список не включає інших україномовних видань із Києва, які передплачували в області, зокрема і 27 журналів «Дніпро». В кіосках жодного з цих ЗМІ не було. «Донеччина» і «Світлиця», які редагував, мали 3,5 тисяч примірників, а всі заклики до центральної влади системно підтримувати україномовну пресу на Сході та в Криму не знаходили відгуку.

ФОРПОСТ
3 листопада 2020 року

СКУРАТІВСЬКІ З ОКОЛИЧНОЇ ШЛЯХТИ

Василь Іванович ТИМОШЕНКО,
кандидат історичних наук,
Почесний краєзнавець України.

У зрілому віці в багатьох творчих людей виникає потреба дослідити свій родовід. На сьомому десятку років свого життя цим зайнявся і В.Т.Скуратівський. «Чому, зрештою, мене зацікавила батьківська генеалогія? Справа в тому, що саме його родовідна лінія успадкувала неординарні особистості. Так трапилось, що зі спогадів батька та односельців, які зафіксувала моя молодеча пам'ять, родовідники, як кажуть, мали Божу іскру» — писав Василь Тимофійович [1].

Завдяки підтримці голови Малинської райдержадміністрації М.П. Дідківського, есеїстська розвідка В.Т.Скуратівського під назвою «Україна в терорі. Трагедія роду і народу» побачила світ у 2002р. під редакцією нашого відомого журналіста Є.І.Грищенка.

У своїй праці Василь Тимофійович вказує, що його батьки народилися і виросли в Скуратах, маючи однакові прізвища — Скуратівські. На його думку назва села походить від роду занять: у давньоруській мові слова «скора», «скура» означили «шкіра», отже, в Київській Русі мешканці села, очевидно, спеціалізувалися на мисливстві, добуваючи для княжого двору цінні звірині хутра, оскільки довкіл стояли густі праліси.

Родовідне село Скуратівських вважалося шляхетським і, відповідно, його жителі були шляхетського роду, які не мали рабської психології, на відміну від сіл, де жили кріпаки.

Скурати, за дослідженнями науковців, належали до числа сіл так званої зауської околичної шляхти. Вони мешкали з давніх часів на Овруччині (Зауській волості Овруцького повіту, звідки і друга назва шляхти — зауська шляхта). Заушшям (Зауською волостю) в XV-XVIIст. називали кущ із 40-45 сіл, розташованих приблизно в радіусі 40 кв. км. довкола старовинного Іскоростенського городища, обабіч річки Уші (Уж) [2]. Територія їх розміщення включала такі райони сучасної Житомирської області, як Овруцький, Малинський, Коростенський, Народицький, Лугинський, Радомишльський.

Існують різні думки щодо походження зауської околичної шляхти. Більшість дослідників дотримується думки, що шляхта Полісся була предками древлянських родів. Після утворення Київської Русі вони перебували на військовій службі київських князів. В.Б.Антонович, який один із перших зайнявся даною проблемою, зазначав що «околична» шляхта походить від князівських дружинників часів Київської Русі [3]. До цієї думки також схилялися Н.Теодорович, П.Клепатський та М.Грушевський [4, 5, 6]. Документів, що підтвердили давньоруське походження «околичної» шляхти, не виявлено. Проте, як зазначив О.О.Васянович, «в період роздроблення Русі князі не видавали подібних грамот своїм дружинникам» [7].

Дослідник північної Житомирщини, краєзнавець М.І. Брицун-Ходак вважає жителів шляхетських сіл нащадками скіфів, які сформували I тис. до н.е. військову верству в регіоні [8]. Проте дане припущення не може відповідати дійсності, хоча б тому, що в період першої половини I тис. н.е. територія Середнього Полісся не була заселена [9].

Відомий сучасний історик Н.Яковенко в студіях, присвячених Зауським боярським родам, зазначила про їхнє татарське походження [10]. Дослідниця об'єднала шляхетські сім'ї в п'ять патріархальних родів, що мали спільного предка із тюркським іменем. Ці клани за допомогою шлюбних зв'язків приєднали до себе «нове боярство», яке отримувало землю за вислугу на пустищах у цьому регіоні. Суто поліська специфіка замкненості побуту сприяла щільнішому згуртуванню «шляхетської околиці», яке підсилювалося зовнішньою загрозою [11].

Таке припущення виглядає доволі цікавим, якщо врахувати і той факт, що «заушани» отримали землю на «татарській службі». Остання включала в себе часті виїзди в степ із метою супроводу литовських послів до Кримського ханства [12]. За можливе тюркське походження «околичної» шляхти виступав відомий дослідник Волині, етнограф К.Черв'як [13]. Він вбачав оригінальні східні мотиви в орнаменті килимових виробів «околичної» шляхти [14]. Проте, татарська теорія походження «околичної» шляхти має недоліки. Зокрема, враховуючи специфіку татар, для їх поселення краще підходив Лісостеп. На Поліссі довелося б змінити спосіб господарювання. Також, Н.Яковенко пише про пустища, які й заселяли «слуги ординські» [15]. Проте П.Клепатський серед найбільш заселених територій в середині XVст. виділяє Полісся [16]. Тому питання масового переселення сюди татар виглядає дивним.

Перші шляхетські села у центральній частині Українського Полісся виникають у давньоруський період (XI-XIIIст.). Вже тоді, зокрема, тут існують Недашки, Чоповичі та Скурати (Шкурати). Упродовж XIV-XVст. від Норині до Тетерева з'являються десятки нових родових гнізд.

Після входження земель нашого краю до складу Великого князівства Литовського овруцька околична шляхта влилася до числа бояр-шляхтичів (цим терміном позначався увесь спектр соціальних рівнів), ставши відданими слугами останніх київських князів, які на нижчих ієрархічних щаблях вельми нагадували дружину колишнього

Київського князівства, а переживши монгольську навалу, володіли на момент переходу під руку великого князя литовського більшою чи меншою земельною ділянкою. Закон твердо гарантував майнові права шляхтича стосовно повного права успадкування й розпорядження власною землею. З 1569р. шляхетські володіння повністю звільнялися від усіх податків і повинностей, окрім твердо визначеного, установленого за згодою сейму грошового побору. Їх права були захищені королівськими привілеями та уставними грамотами від насильницьких дій із боку місцевих чиновників (старост) [17]. Таке становище зобов'язувало шляхту нести військову службу «кінно і оружно». Зауські шляхтичі під час військових походів були зобов'язані ставити намети для київського воєводи. А ще вони повинні були «підводи і провіант гінцям давати, а також воєводі київському, коли через Овруч ітиме: яловичину, вепра, курку з диму; овса і сіна в потребу» [18].

Військова служба була справою дуже важкою і небезпечною. У 1524р. Давид Гнатович Чопівський зробив духовний заповіт своєму синові Степану. В ньому він підкреслив, що з п'яти братів чотирьох втратив у військових походах. Так ось, Давид заповідав поховати його тіло в Чоповичах, маєтності фамільній, «на звичайному місці», де тіла полеглих душ спочивають. Далі батько наказує синові вірно служити короні; справно повинності відбувати, давати кадку меду Києво-Печерському монастирю, бо це заповідав у своєму заповіті ще Давидів батько: а також збудувати церкву в Чоповичах. Достовірність заповіту скріпили підписами шляхтичі Мартин Вітовський, Степан Скуратовський та єврей Ісайя [19].

Боярські роди «Заушшя» мали великокнязівські та королівські грамоти, про які ми вже зазначали. Проте, це не зупиняло держателів Київського і особливо Овруцького замків зазіхати на вольності заушан, і ті мусили боронити свої права. З метою захисту своїх прав від урядників Київського замку Василь Меленевич-Тупачоловський очолив делегацію зауських бояр, яка вирушала до Києва: «Явились лично в суд Дворяне Господские Заушские из Ходаков Василий Меленевич Тупачоловський, Богдан Уськович Каленский, Василий Маткевич Ходаковский, Иван Юрьевич Багриновский, Родион Васильевич и Григорий Стефанов из Бялошиц, Артем Игнатов из Недашков, Мартын Игнатов, Усько Петрович из Дидковичей, а Афанасий Гришкович, Лашук Демьянович из Недашков». 15 червня 1582р. вони подають королівський лист на свої шляхетські вольності [20].

Особливо запеклим було протистояння зауської шляхти і урядників Овруцького замку. Майже 250 років кожен черговий намісник Овруча розпочинав своє правління з перевірки заушан «на міцність», намагаючись підпорядкувати їх власному присуду, зігнорувавши пряму підлеглість Києву [21]. Ці протистояння нерідко переростаючи у військові конфлікти, один із яких стався 8 лютого 1696р. у селі Мошки, де місцеві шляхтичі розбили військовий загін овруцького старости Францишека Потоцького [22]. Підкреслимо той факт, що «околична» шляхта виступала щільно згуртованою спільнотою проти зовнішньої загрози, яку уособлювали Овруцькі старости. В.Антонович убачає причини такого єднання у давньоруському походженні шляхетських родів [23].

Важливим було відношення околичної шляхти до інших суспільних станів, із чого також випливає питання ідентичності. Щодо взаємостосунків між боярами та «тяглими» селянами, то в XIV-XVIIст. ніяких юридичних перешкод не було, також В.Антонович наводить численні приклади таких зв'язків. Причини дослідник вбачав у спільній вірі, мові, побуті та етнічності, що зближувало жителів «околиць» із селянською масою краще, ніж герби і станові права із польською шляхтою [24].

Яскрава сторінка історії околичної шляхти — її боротьба на захист православ'я, проти окатоличення жителів краю. Особливої гостроти ця проблема набула після приєднання Правобережної України до Польщі. Шляхта свято дотримувалася традицій та станової приналежності: «ось такі шляхтичі і держаця крепко своєї «релігії», свого кагалу і досі. Хто вийди з цього кагалу, того не приймають до себе, його стороняця і считають чужим» [25].

(Закінчення на стор.7)

«Мамина молитва» Василя Скуратівського

Ганна ЛЕНОК

Народився Василь Тимофійович на хуторі Забуди, що на Житомирщині. Тут він вперше пішов до школи, щоранку долаючи відстань у шість кілометрів, тут він провів своє дитинство. Пізніше, у повісті «Мамина молитва», він напише так: «Рідний двір — частина мого життя, планета теплих спогадів про дитинство». А ті шість кілометрів до хутора згадає, як «найдовшу дорогу до світів науки і найкоротшу до материної оселі», як свою «довершеність і вічне недосягнення».

Його повісті, новели та есеї увібрали дух сільського життя і здається, героїв його оповідок можна зустріти на вулиці чи в будь-якій сільській хаті.

«На цьому місці було кілька розкиданих осель. Коли ж комуністична влада оголосила війну хутірній системі, то почали масово переселяти невеличкі осідла в цільне село. Так утворився Великий Ліс. Біля хатинки із садом вибудували Забудську вулицю, цебто переселенців з хутора Забуди», — пише автор про рідне село.

Як усі малюки, Василько зростав допитливим. Змалку знав, як задротувати лівоногу підошву туфля мідним кавалком, любив мамині пиріжки із потовчених у ступі сухофруктів, а «влежані на горищі гнилички були … вельми смаковитими поласунками пізньої осені та взимку».

Щоб побачити кіно, яке механіки часом привозили до школи, хлопчині довелося крадькома від батьків назбирати і обміняти двадцять штук яєць, бо Федорко-махляр давав за них по чотири чи п'ять копійок, хоч у сусідніх Скуратах приймали по п'ятнадцять-двадцять.

Дитинство Василя припало на ті роки, коли «людям могли пришити політику і відправити туди, де Макар телят не пас», тобто, на білі ведмеді, про що неодноразово згадується у його творах. Наприклад, у новелі «Тоскес» (односельці так назвали сексота, що видавав земляків). Не менш хвилююча новела «Такий дурень, як ти», у якій ідеться про Дем'янка, сина вчителя початкових класів та його батька. «Однієї погожої днини біля дітлашні, що купно грала «в ножа», заскиглив гальмами «чорний ворон», — пише автор, — а з нього хвацько вискочили двоє в хромових тужурках». І за жменю цукерок Дем'янко та його однолітки розповіли заборонені віршики дядькам, що назвали себе літераторами.

А у созі добре жить:
Двоє роблять, сєм лежить,
А як сонце припече,
То і тиє два втече.

Або такий:

Сталін грає на цимбалах,
Лазар топче гопака.
Дожилася Україна –
Двісті грам на їдока.

Після цього вночі «арештували вчителя і вивезли разом з Дем'янком», як пише Василь Скуратівський. Але ж і за ним міг приїхати «чорний ворон», якби дізналися, що він таке пише. Тому свої твори автор називав «захалявниками» і додавав: «Я не жалкую, що писав «у шухляду», а не в угоду чистополільникам…».

Тому такі новели, як «Смерть на комбайні», де без п'яти хвилин стаханівка Даша заколола вилами Левка, бо вила вночі потрапили у барабан комбайну, та «Три шкури з однієї свині», побачили світ.

Як це можна: з однієї свині здерти три шкури, запитаєте ви? І автор дає вичерпну відповідь. Коли державні керманичі ввели додатковий податок, який люди назвали «кирзовою повинністю», за шкуру однієї свиноматки батьки платили тричі за три роки, а маленький Василько після ревізії шепотів льосі на вухо: «Паця, пацька, … ти тут спиш, а твою шкуру вже сторгували…».

Не менш зворушлива історія описана в есеї «Садок вишневий коло хати».

«Про цей побутовий елемент можна писати наукові розвідки, — каже Василь Скуратівський, — оскільки він є органічною потребою вкраїнського народу, без якої важко уявити духовний мікросвіт наших краян».

І коли більшовики вирішили обкласти податком дерева, на їхньому обійсті з двадцяти заквітчаних дерев залишилося тільки п'ять. Ще більшою трагедією це стало для Ївги та Марка, що не мали дітей, і двадцять сім дерев їхнього саду були їм за діток. Схоже почувався і Васюньчик, єдиний син матері-одиначки, який щепив, як Бог, а коли прийняли горе-закон, то щепив дички потайки у колгоспному лісі, і робив це навіть по неділях, у такий спосіб продовжуючи свій рід і рятуючи сади.

Коли ж у один із повоєнних років на колгоспних зборах оповістили, що для збільшення врожайності селяни мають збирати свої фекалії і здавати державі, неговіркий Іван Цірих, що був людиною освіченою і мав м'який характер, голосно сказав: «Щоб вождю була такою смачною курятина, як нам оте лайно збирати!», за що його й арештували.

Василю Тимофійовичу за враженнями далеко ходити не доводилося, бо його родина жила в той же час, у тих самих умовах, коли

Не електрики, не мила,
Лише тюлька і та пріла,
Не корови, не свинє,
Только Сталін на стєнє.

«Щоранку, нерідко і в празники, під хатою чувся один і той же бригадирів окрик: «Мотре, йдіть льон прополювати!», — і картоплю сапати, і буряки вибирати, і снопи в'язати… Й усе це на ніжні жіночі руки, обпечені сонцем, потріскані від роси і запломбовані твердими мозолями».

З великою ніжністю і любов'ю каже він про свою неньку. Згадує, як навколо портрету Кобзаря вона прилюбовнила багатоквітковий віночок.

«Воно нічого, що я квіточок навішала Тарасові?», — питає мама.

«Добре, дуже добре, мамо! Нехай вам Бог здоров'я дарує!», — каже їй у відповідь син.

«Я постійно допомагав неньці; правда, й поміч та не надто хитра — тримати дерев'яну лопату, доки мати розстеле на ній листок капусти й упакує хлібину», — згадує автор. А ще згадує, як «накручував на палець білу волосинку і з усієї сили виривав її» з маминих кіс. «Їй так не хотілось старіти», — згадує Василь Тимофійович. «Я знаю, дай матері нашу освіту, вона не гірше мене і Маші справиться з роботою, але чи замінимо ми її?», — міркує письменник.

На жаль, у нас завжди так: спочатку про політику чи патріотичне, а потім — про найрідніших людей, що формували наш дитячий, а потім і зрілий світогляд. Зрештою, «рідний двір… Це ж він, немов магніт, тримає стежинки з усіх світів до маминого порога…».

Одного разу Василь, коли був ще юнаком, приїхав додому і побачив, як «на розісланій на зеленавому спориші куфайці колінькувала ненька, звівши до місячного сяйва долоні, вона перечитувала вечірні молитви».

Крім «Отче наш» і «Богородиці», у неї була своя, особлива молитва, і її зміст, як колись нам передав Василь Тимофійович, я передаю, щоб він не загубився у людському забутті поквапливого життєвого ритму.

«Будь благословенним ясний і величний світе,
Творись і радуйся, плодись і квітни
Думками щирими, помислами благочестивими,

(Закінчення на стор.7)

(Закінчення. Початок на стор.6)

Центрами боротьби проти окатоличення стали православні храми та братства. За кошти овруцьких шляхтичів Левківських та Невмержицьких наприкінці XVI-на початку XVIIст. був заснований Левківський монастир. Крім Левківського монастиря, в період між 1650-1720рр. у шляхетських селах існувало близько тринадцяти церков, в т.ч. у с.Скурати (церква Різдва Богородиці), с.Чоповичі (церква Пресвятої Трійці) [26]. Родина Скуратівських підтримувала тісні зв'язки з Луцьким братством, її представник Петро Шкуратівський навіть входив до складу його керівництва як старшина братства [27].

Цілком закономірно, що овруцька околична шляхта стала активним учасником визвольних змагань українського народу. В. Антонович наводить факти участі «околичної» шляхти на стороні козацьких військ. Однак зазначимо, що виходець із середовища «околичної» шляхти, майбутній гетьман Іван Виговський на початку Хмельниччини був у польському війську і воював проти козаків. Мусимо відмітити політичний розкол у середовищі «околичної» шляхти Заушшя, який був притаманний для всієї території України.

Після смерті Б.Хмельницького Іван Виговський сам став гетьманом України (1657-1659рр.). Його рідні та двоюрідні брати також брали активну участь у національній революції 1648-1676рр. Брат Данило став бихівським полковником. Його дружиною була дочка Б.Хмельницького Катерина. Костянтин Виговський спочатку знаходився у корогві з Адамом Киселем, а потім перейшов на бік повстанців, обіймав посади пінського й турівського полковника, генерального обозного, підскарбія «Великого князівства Руського», мужньо боровся з московітами за визволення Києва у 1658р. Двоюрідний брат І. Виговського Федір відзначився у завершальні роки національно-визвольної війни як дипломат (у 1655р. коронні гетьмани посилали його як свого представника до Чигирина, потім він був послом українського уряду в Москві, брав участь у прийнятті посольства царя Олексія І). Серед найближчого оточення Виговських були представники шляхетських родин Скуратівських, Яблонських, Статкевичів, Суходольських, Боглевських, Верещаків, Богушевичів, Ласок, Ольшанських, Пашинських, що покозачилися [28]. Козацький полковник Юрій (Георгій), двоюрідний брат Івана Виговського, одружився з Марією Скурат (Скуратівською) [29].

Після входження Правобережної України до складу Росії перед околичною шляхтою постало питання про підтвердження свого «шляхетного» походження. Суть справи в тому, що в 1785 р. російська цариця Катерина II поширила на українські землі права російського дворянства. Це було логічним наслідком позбавлення України автономних прав — становий поділ її населення був прирівняний до станового поділу населення Росії. Претендентам на дворянство необхідно було довести свої права. Як і представники інших родів, недашківська околична шляхта почала розшукувати докази свого дворянського походження, вивчаючи хроніки, універсали, земські книги та інші джерела історії України.

На початку XIXст. Скуратівські представили документи про своє шляхетське походження перед Волинським шляхетським депутатським зібранням з метою затвердження їх в дворянстві. Адже саме на зібранні могли надавати або підтверджувати права дворянства. Як зазначає сучасний український історик М.Бармак, відповідно до російського законодавства основними умовами для надання шляхтичам новоприєднаних до Російської імперії територій Польщі статусу російського дворянина була наявність офіційної грамоти про шляхетство та наявність маєтку, землі і власних селян-кріпаків. Власне перераховане стосувалося й російських дворян [30].

Та скуратівці, як і вся околична шляхта, ще не відчували біди, яка насувалася на них. 5 грудня 1838р. волинський губернатор О.Маслов після ревізійної поїздки по краю направив рапорт царю про шляхту, про існування якої в столиці Російської імперії майже нічого не знали: не про чиншову шляхту, яка сплачує податок землевласнику, а про околичну, яка живе з обробітку власного клаптика землі. Цар пише на полях: «Строго вивчити», — і відразу ж, 19 січня 1839р. міністр внутрішніх справ О.Строганов вимагає пояснень від київського генерал-губернатора.

Маслов доповідає, що на Волині є багато бідних шляхтичів, котрі, на відміну від інших, живуть цілими селами, які називаються околицями, і доповнює: «Сумно дивитися на цих людей, які не відрізняються від селян ні ментальністю, ні способом життя, не платять податків, не підлягають державній службі, користуючись дворянськими привілеями». За даними волинського губернатора, довкола Овруча жило 32 родини Білошицьких з села Білошиців, 38 родин Болсуновських — довкола Болсунів, 33 родини Бехів — у Бехах, 27 Васьковичів — у Васьковичах, 58 Кобилінських — у Кобилині. В одному з сіл, де нараховується понад тисячу душ, в усіх було однакове прізвище! Ці люди говорять по-малоросійськи, однак вони, не зважаючи на бідність, живуть гідно й чисто, крім тих, що мешкають по лісах у «курных избах» [31].

Існування малоземельної свободолюбної шляхти, яка, відповідно до чинного законодавства, набула статусу потомственного дворянства, аж ніяк не входило до планів російського царату. Тим паче, що російські чиновники не вельми замислювалися над тим, що серед шляхтичів було чимало ополячених насильницьким шляхом. Для них малоземельна і безземельна шляхта була як єдина група населення, з середовища якої рекрутувалися учасники польських повстань.

Політичний наступ на шляхту різко активізувався після придушення польського Листопадового повстання 1830р. За підрахунками Д.Бовуа, протягом 1834-1839 років дворянські зібрання були змушені погодитися з декласацією 93139 представників шляхти [32].

У царському указі № 41299 від 23 вересня 1864р. «Про заходи до успішного закінчення справ про права осіб, що доводили своє дворянство по походженню від бувшої польської шляхти» вказувалося, що «1. Всі без виключення незатверджені остаточно у дворянстві особи, якщо вони не перебувають на державній службі і не мають чинів і звань, які б по закону звільняли їх від державних податків і повинностей, повинні до 1 січня 1865р. бути записані в податні стани і обкладені повинностями, встановленими для того стану, в яке приписані. Цією запискою однак не забороняється і далі доводити своє дворянське походження» [33].

Однак неодноразові звернення до вищих органів влади представників околичної шляхти щодо несправедливого рішення про позбавлення їх дворянства не дали позитивних результатів.

На жаль, на цьому трагедія окличної шляхти не закінчилася. Більшовицька влада вже в 20-30рр. XXст. робила все, щоб знищити українських землеробів, серед яких були і житель Скуратів. Протягом 1929-1937рр., за неповними даними, було репресовано більше ста представників родини Скуратівських. Кого не згноїли в концтаборах і не розстріляли, заморили голодом.

Кривава рука сталінських репресій не обійшла і родини В.Т.Скуратівського. Трагічній історії життя свого дядька Гната Василь Тимофійович присвятив кілька розділів своєї книги. Саме Гната, наймолодшого з 8 дітей, його батьки Якуб і Гапка віддали на навчання до Київського кадетського корпусу. Однак під час навчання Гната на останньому курсі в 1918р. у зв'язку з революційними подіями цей навчальний заклад ліквідували. Повернувшись додому на хутір Забуда, де жили батьки, Гнат організував початкову школу, створив осередок «Просвіти», потім працював інспектором наросвіти на Київщині, служив на посаді політрука у військовій частині. Проте, будучи незгодним з паличною дисципліною в армії, Гнат подав добровільно заяву на вихід з партії. На докір родичів, що краще було б, якби він не сам подав заяву, а його виключили з партії, Гнат відповів: «Я зробив це свідомо. Мене рано чи пізніше, знаючи ці погляди, все одно виключили б. З такою партією мені не по дорозі» [34].

Г. Скуратівському ДПУ не пробачило його вільнолюбства. В 1932 р. його було засуджено на три роки до Байкало-Амурських концтаборів під час інспірованого владою процесу над учасниками так званої «Спілки визволення України» (СВУ). Однак на цьому трагедія Гната не закінчилася. Повернувшись додому після перебування в концтаборі, він знову був заарештований і розстріляний за вироком трійки в 1938р.

Заарештований був і його рідний брат Максим, який працював простим колгоспником і після жорстоких катувань визнав себе учасником міфічної антирадянської організації. Його врятувало лише те, що восени 1938р. арештували керівника НКВС Єжова і на його місце прийшов Берія, який випустив з попереднього ув'язнення певну частину підслідних, серед них і Максима Скуратівського.

Шляхетський рід Скуратівських має героїчну і трагічну долю. Скуратівські не втратили своєї ідентичності під владою Польщі і Російської імперії, не зламалися під час сталінських репресій. Цей рід народив України її видатного сина — Василя Тимофійовича Скуратівського.

Література

1. Скуратівський Василь. Україна в терорі. Трагедія роду і народу. – Малин, 2001, с.3.
2. Акты о заселении Юго-Западной России // АЮЗР. – Ч. 7. – Т. 1, с. 120.
3. Антонович В. Содержаніе актовъ объ околичной шляхте // Архивъ Юго-западной Россіи. – Ч. 4. –Том I. – К., 1897, с. 20.
4. Теодорович Н. Историко-статистическое описание церквей и приходов Волынской епархии / Н.Теодорович. – Почаев, 1888. – Т. 1, с.324.
5. Клепатский П. Г. Очерки по истории Киевской Земли. Литовский период. – Біла Церква, 2007, с. 112.
6. Грушевський М. Барская околичная шляхта до конца XVIII в. Этнографическій очерк. – К., 1897, с. 264.
7. Васянович О. З минулого шляхти околичної Центрального Полісся // Берегиня – 2004. – №3, с. 57.
8. Брицун-Ходак М. Літописна земля Древлян, с. 260.
9. Томашевський А. Населення Східної Волині (V – XIII ст. н. е). Система заселення, екологія, господарство // Дис. на здобуття ступеня к.і.н.. – К., 1993, с. 30.
10. Яковенко Н. Бояри-шляхта із Заушшя // Старожитності. – К., 1991.– № 5. – С. 5–12, с. 6.
11. Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII ст. (Волинь і Центральна Україна). – К., 1993, с. 225.
12. Антонович В. Содержаніе актовъ объ околичной шляхте…, с. 41.
13. Черв'як К. Шляхта околишня на Коростенщині. – Коростень, 1927, с. 18].
14. Черв'як К. Килимарство на Коростенщині // Краєзнавство. – 1929 – № 3–10, с. 38.
15. Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII ст. (Волинь і Центральна Україна). – К., 2006, с. 225.
16. Клепатский П. Очерки по истории киевской земли, с. 434.
17. Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII ст., с. 43.
18. Там само, с. 249.
19. Мойсієнко В. З п'ятсотрічної давнини // Житомиршина. – 2002. – 14 травня, с. 6.
20. Державний архів Київської області (ДАКО), ф. 782, оп.1, спр. 7546, арк. 62.
21. Васянович О. З минулого шляхти околичної Центрального Полісся // Берегиня. – 2004. – №3, с. 55–65.
22. Антонович В. Содержаніе актовъ объ околичной шляхте, с. 41.
23. Там само, с. 34.
24. Антонович В. Содержаніе актовъ объ околичной шляхте, с. 42.
25. Кравченко В.Г. Зібрання творів та матеріалів з архівної спадщини: Т. 2. – К., 2009, с.208.
26. Акты о происхождении шляхетских родов в Юго-Западной России // АЮЗР – К., 1867. – Ч. 4. – Т. 1, с. 28–29.
27. Васянович О. З минулого шляхти околичної Центрального Полісся, с. 58.
28. Кривошея В.В. Козацька еліта Гетьманщини. – К., 2008, с.126.
29. Інститут рукопису Національної бібліотеки України ім.Вернадського (ІР НБУВ), ф.1, спр. 4104, арк.319.
30. Бармак М. Законодавче регулювання переходу шляхти Правобережної України у російське дворянство (кінець XVIII — перша половина XIX ст.) // Наукові записки: збірник. — К, 2005. — Вип. 28. - С. 246-259, с. 251.
31. Бовуа Д. Шляхтич, кріпак і ревізор. Польська шляхта між царизмом та українськими масами (1831–1863). – К., 1996, с. 171–172.
32. Там же, с. 175.
33. ПСЗ РИ – 2-е СОБР. – Т.39. – Отд.1. 1864. – СПб, 1867. - № 41299, с.907-908.
34. Скуратівський. Трагедія, с. 14.

(Закінчення. Початок на стор.6)

Зігрівайся дружбою земною,
Возвеличуйся волею вольною, вірою щирою,
Вмивайся росою ранньою, ставай на колінах
До сонця ясного, цілуйся з колосом стиглим
Й немовлям чистодумним.
Пошли ж ти нам, світе благословенний,
Дух здоровий у тіло здорове,
Щоб брат був серед брата,
Щоб матерів не цуралися діти,
Щоб не було ні воєн, тюрм і таборів,
Блудників, зрадників і безбатченків.
Хай над нами засяє сонце тихої злагоди,
Де буде син і буде мати,
І будуть люде на землі!»

Мені здається, якби кожен з нас молився такою молитвою хоч зрідка, думки б налаштовувалися на благо.

З ранніх років поряд з письменником була людина з такими чеснотами, що і він став таким, а у своїх творах показував життя і односельців реалістично і правдиво, з гумором, а часом з іронією.

Ось Люська з персами із клоччя «калашмудиться» з Льончиком на рябчуні, а мати, Одюшка, з рогачем серед ночі стереже її цнотливість. Ось Васюньчик, їдучи до залізничної станції, «захланно додивляється, в кого який сад», щоб восени випросити у господаря кілька однорічних відростків фруктових дерев. Ось Василь Муравицький, повіривши в те, що він може керувати, як справжній голова колгоспу, робить вуса, як у Сталіна, одягає схожий костюм і байдуже, що односельці з нього кепкуватимуть. Тут Варка б'є вікна Лєвону Лапокнишу та його випадковим коханкам, щоб не гуляв, а там Глухий Василь, ковтнувши зайвого, причепив собі медаль «Мати-героїня» і пішов у танець, за що й був прозваний «Василихою».

Живе у спогадах Василя Скуратівського Великий Ліс зі своїми людьми й дотепер. Оберігала його у житті мамина молитва. Так він назвав свою повість і книгу. А вона житиме серед нас, бо згадуючи письменника-земляка, ми знаємо, про що йдеться, бо знаємо, як звучать слова молитви його матері.

ЧАСНИК САДІТЬ ДО ДМИТРА!

Помітна зміна клімату і регіональних погодних умов Полісся спонукає нас пристосовуватися до нових сільськогосподарських й побутових звичок. Уже нікого не здивуєш нехарактерними для сезону природними явищами. Синоптики тим часом шукають аналогій аномальним температурним показникам у задокументованих фактах близького і далекого минулого. Науковці роблять припущення, формулюють гіпотези і досліджують тенденції. Скептики готуються до нових катаклізмів, оптимісти із задоволенням зауважують про економію витрат на енергоносії…

А ми, поліщуки, крім усього, можемо підтвердити чи спростувати правдивість народних прикмет і порад спостережливого землероба-прадіда.

Пропонуємо прослідкувати, чи працюють прикмети, зібрані і записані сучасним українським фольклористом і письменником Миколою Дмитренком.

І почнімо з листопада.

* Як листопад дерев не обтрусить, довгою зима бути мусить.
* Сильний північно-східний вітер у листопаді — бути дощу або мокрому снігові.
* Грім у листопаді — на малосніжну зиму, але на рік врожайний.
* Червоний колір місяця чи сонця — похолодає, випаде сніг.
* Сірий ранок — ясний день.
* Гуси ховають голови в пір'я — до холоду.
* Побілів заєць — холод віщує.
* Теплого дня коти на піч лізуть — уночі приморозить.
* Півень хвоста волочить — незабаром випаде сніг.
* 4 листопада — Казанської Божої Матері. Якщо небо заплаче, то слідом за дощем прийде зима.
* 5 листопада — Якова. Якщо піде град чи снігова крупа, то на Мотрону 22 листопада настане справжня зима.
* 8 листопада — Дмитра. Часник треба садити до Дмитра — тоді виросте гарний. На Дмитра тепло — весна буде рання, а якщо холодно і сніжно — пізня і холодна. Якщо на Дмитра дощ, то на Введення (4 грудня) снігу буде по коліна.
* Замерзла земля і дме холодний вітер — снігу не буде до Нового року.
* Якщо кури ходять дотемна — наступного дня буде негода.
* 10 листопада — Параски. Якщо сонячно — чекай теплої зими, хмарно — у середині грудня будуть сильні морози.
* 11 листопада — Насті. Синичка пищить, зиму закликає.
* 19 листопада — багато снігу, то і зима буде сніжна, а озимина — рясна.
* 14 листопада — Кузьми і Дем'яна. Випаде сніг — на весняну повінь. Якщо розвезе дорогу — не жди морозів до початку грудня.
* 20 листопада — з Федора-Студита стає холодно й сердито.
* 21 листопада — Михайла. Якщо Михайло дощем служить — добру і суху весну ворожить. Іній — на великі сніги, туман — на відлигу. Якщо відлига, не жди санного шляху до Миколи (19 грудня). Якщо на Михайла вітер з полудня, то буде тепло до пів грудня. День на Михайла похмурий, і на деревах іній — до хорошого врожаю. Від Михайла зима морози кує. Як Михайло закує, то Микола не розкує. Якщо на Михайла ніч ясна, то буде зима сніжна й красна.
*22 листопада — Мотрони. Якщо в листопаді Мотря на білім коні приїде, то гостру зиму привезе. Після Мотрони зима стає на ноги, налітають сильні морози. Іній на деревах віщує морози, туман — відлигу.
* Якщо 25 листопада випаде сніг, то буде відлига на Введення.
* 27 листопада — Пилипа. Іній на Пилипа — буде овес, як липа, а дощить — зародить пшениця. Якщо хмарно або сніжно — травень буде негожий. Яка ніч на Пилипівку, такий день у Петрівку.
* Перший тривкий сніг випадає на ніч, а денний довго не затримується.
* Качки і гуси часто перелітають з місця на місце — на холодну зиму.
* Яка погода в листопаді, така і в квітні.
* Пізній листопад — до суворої і затяжної зими.
* Якщо в листопаді з'являються комарі — зима буде теплою.
* Перед дощем індички «горбляться».
* Кури сходяться докупи — на невеликі приморозки.
* Кури й птахи часто і довго общипують себе — чекай сніжну й вітряну погоду.
*Жовта верба продовжує рости, молоденьке віття відгонить — ознака теплої і довгої осені.
* Від першого снігу до санного шляху — півтора місяці.
* Якщо наприкінці осені чи початку зими почуєте, як вранці тетеруки токують — за день-другий випаде сніг.
* Білка багато ходить — гарна погода ще затримається. Якщо під час снігопаду білка залишає гніздо, спускається з дерева і бродить по снігу, настане гарна безвітряна погода.
* Заєць приходить до саду — зима буде суворою.
* Якщо осінь багата на гриби, зима буде тепла.
* Вхід до кротячої нори з півночі — чекай теплої зими, з півдня — холодної, зі сходу — сухої, з заходу — вологої.
* Швидкий падолист — раптова зима.
* Пізній листопад — на сувору і тривалу зиму.

До зустрічі у грудні!

Авторська колонка Світлани ТКАЧЕНКО

Некулінарний лонгрід

ЗВИЧАЙНІ ДЕРУНИ

Деруни. Драники. Картопляники. Плєцки. Тертюхи. Кремзлики. Кийзлики. Тарчаники. Беці. Брабулєнники. Латкес. Запорізькі. Козацькі. Черкаські. Полтавські… Да ви у перший-ліпший гендель зайдіть, там у меню будуть деруни під своєю фірмовою назвою. В мене, як і у будь-якої справжньої господині, є власний фірмовий рецепт дерунів. Ні, не бабин і не мамин, авторський, народжений у студентські 90-ті. І головне у цій фразі «студентські», а не «90-ті». Щодо авторського я теж трохи прибрехала. Але авторських прав уже пред'являти нікому.

Щорік я маю хоча б один, хоча б малесенький твір, присвячений людині, яку вважаю найкращим другом. Можливо, єдиним таким, з яким у вогонь і у воду. Щоправда, у воду за ним стрибала я, а від вогню мене вберіг він.

Він був звичайним. Нічого такого. Просто знав мене з пелюшок. А я його — з першого класу. Знав мої страхи перед собаками і гидливість до жабів. Я знала, як він ніяковів перед дівчатами, і з якою пристрастю обирав вінілові платівки, їздив по художні каталоги, тижнями вишукував книжки, які ковтав за ніч, розписував бабусину свіжобілену піч півнями, а свою кімнату обклеював чистим білим папером.

— Навіщо? Ти ж будеш як у операційній.

— От і прийдеш до мене, як наступний будяк у п'яту загониш. Зробимо тобі операцію. Я персонально бантик зеленкою намалюю. — Шкірився так по-пацанячи.

Насправді ж розмальовував усю кімнату коміксами. Тисячі мультяшних картинок з гуаші говорили, стрибали, злітали у повітря. Це був справжнісінький графічний роман! Шкода, що тоді не було такого жанру, а ми нічого не знали про видавничий бізнес.

Я не буду романтизувати. Усяко було. І билися, і мирилися. Він сварився, коли йому доводилося відмазувати мене від небажаних кавалерів. Я ображалася, коли він приїжджав без попередження. Креслила йому нарисну геометрію. Він вимальовував мої проекти з відмивкою і наводив тушшю криві, бо лекалами я так і не навчилася користуватися.

Так і жили. Я рахувала. Він малював. Можна сказати, як кішка з собакою, тобто,.. як гуманітарій з технарем. Ми ділили один дах, поки він вчився у Києві і тікав з общаги художників до мене, бо там працювати геть було неможливо.

Коли його не стало, а я переїздила не раз, частину його картин продала. Кілька лишилося. Виявилося, що вони мені рідніші, ті, що нікому не приглянулися. Та й правду сказати, картини таки мають душу, вони знають, у чиї руки потрапити. Бо виставляла на продаж усі. А не розійшлися лиш ті, що він писав персонально мені. І хоч мені немає куди вішати ті пейзажі і натюрморти, я вже знаю, що нікому їх не віддам. Нехай стоять. Колись підлаштую під них інтер'єр.

Так от, драники. Тобто деруни.

Фемінізм у нашій хаті завела я. Коли він приходив і казав, що голодний, я казала, що я йому не жінка, і взагалі, ніхто нікому нічого не винен. Він погоджувався чистити картоплю. Бо як правило, у хаті більше нічого й не було, крім купленої ним пепсі-коли й пельменів. Але вони вже були поперек горла.

У мене був манікюр. Щодня нового кольору з серії «вирви око». Тож і терти картоплю доводилося йому. Він це не дуже любив, тому тер на моркв'яну тертушку, щоб скоріше, і сировина виходила довгою тоненькою лапшичкою. Ніяку рідину ми не зливали, бо так більше виходило. Ніякого борошна не додавали, бо я «не їм мучного». Про яйця забудьте, бо ніхто за ними не побіжить. Отже, авторський рецепт полягає у тому, як правильно викласти на сковорідку ті драники. А так, щоб були тоненькими, мов чіпси, і з них ріжками стирчали рисочки картоплі. Ті ріжки хрумтять так, що жодні прінглзи їм не рівня! І чим швидше ми з'їдали ті хрумки з пательні, тим скоріше мирилися і домовлялися, на яке кіно сьогодні підемо. А якщо ще й сметанка траплялася, то ми валялися на дивані і мріяли, що колись писатиму вірші, а він ілюструватиме мої книжки.

Ілюстратором справжнього журналу він став уже після того, як ви з'їли усі цукерки, фантики до яких він витворяв, уже після того, як намалював сотні військових карт для Нацгвардії, уже після того, як дизайнерив рекламу на літаках…

А пристойні вірші я стала писати значно пізніше.

Світлина із архіву Івана Вознюка.

ІВАНОВІ ОСТРОВИ

Зустріч з Іваном Вознюком

Коли з рідної землі вже облущувалися сліди нацистських чобіт, а друга світова згасала на всіх світових теренах, він пішов у світ з Нових Новаків, що на Лугинщині. Рушив стежкою долі, яка поступово тверділа у впевнену дорогу, а згодом — і в широкий шлях.

Озираючись із горизонту 75-річчя на мапу пережитого, осмисленого і закарбованого, ніби мандрує від острова до острова. Літопис життя міг би лягти на фоліанти. А він таки і пише: про пережите, про рідну землю — її історію, людей, природу.

Шукає відповіді на вічні питання, вдивляючись у глибину віків, вивчаючи історію краю, читаючи і читаючи книжки зі своєї багатющої бібліотеки, яку збирав усе життя, озираючись і на власний досвід.

От поринув у глибокі розмисли про долі великих людей, чий драматизм ставав згодом літературними сюжетами, загадковими колізіями історії, стоячи на знаковому місці. Тут, де Ірша впадає у Тетерів, свідчить пам'ять і літописи, загинув Олег, щоб стати Віщим…

ГОЛОС ВІКІВ

Довгий час древляни платили дань Києву. 900-якогось року (точну дату встановити важко) вчергове зібрав уранці Олег Віщий свою дружину варязьку і вирушив лодіями на Іскоростень, столицю древлянську. Дізнавшись про це, влаштували древляни засідку, щоб провчити зайд. Приплив Олег під вечір до місця, де в Тетерів упадає Ірша. Рікою, малинською землею, до Іскоростеня шлях довгий. Заночувати, дати перепочинок воям своїм вирішив. На березі Тетерева розбив табір.

Тут, у болоті неподалік стариці, на нього і чекала дружина із кількома сотнями вояків на чолі з молодим князем Малом. Древляни розгромили варягів і відтак рік не платили дань Києву. А Олегові, щоб стати Віщим, реабілітувати себе в очах бояр і киян, довелося лаштуватися до «походу на непокірних хозарів».

Але, імовірно, не встиг. Згідно з легендою, загинув. Від укусу змії, буцім. Змією цією, втім, міг стати Ігор, що перебрав після смерті владу Олега. Як і нині, творці легенд того часу рідко називали імена організаторів убивств, указуючи на них, у кращому разі, алегорично…

Якби ж опинитися свідком тих подій! Щоб до людей донести істину, правду.

Власне, стільки років присвятив місії — писати, літописати про все, що відбувалося у нашому недавньому часові. Рідні «Малинські новини», колись «Прапор жовтня», зафіксували і описали тисячі подій та облич, щодо яких оту правду збережено і передано сучаснику і майбутнім поколінням.

Газети так потрібні людям! Бо вони і є детальним літописом. Проте яка доля районних ЗМІ?..

ОСТАННІ ІЗ МОГІКАН?

Районки в Україні свідомо знищені. Поштовими тарифами і так званим роздержавленням. Брав участь у нарадах з роздержавлення і спостерігав, наскільки далекі були від преси ті, від кого залежав порятунок її.

Пробував натякнути, пояснити. То після цього мене просто не запрошували вже на подібні зібрання.

А особливо ж дивує намагання чиновників брати приклад у цих процесах із країн, які так відрізняються від України — Словенії, Естонії, Фінляндії. Інший менталітет, інший читач!

Отож маємо практично знищені районні газети. Не кажу про обласні. Бо там інша біда: не витримують вони, буває, гідного професійного рівня.

ЗМІ країн колишнього соцтабору пішли теж по кимось написаному сценарію. Проте візьмімо США. Там чомусь газети не втрачають популярності. Друковані видання виходять щодня. Попри те, що є інтернет-видання, паперовий варіант не став менш актуальним. Газета, читання новин з друкованого носія є престижним, респектабельним. Традиція зберігається.

У нас і книзі важко вижити! Буваю на улюбленій Петрівці і спостерігаю еволюцію книжки. А яка доля чекає Петрівку після обіцянки закрити — відомо. Бо комусь та столична територія вже приглянулася. У той же час в Америці бестселери розкуповують!

Що ж у нас? Книга стала недоступною, як і районна газета, яку звикли отримувати двічі на тиждень. А нині вимушені перейти на тижневики. Ні читач, ні видавець не можуть дозволити собі розкіш тримати в руках звичну газету двічі на тиждень. Шкода, бо тижневик утрачає оперативність. Ще раз беру за взірець ставлення до друкованих ЗМІ в Америці, де газета була і лишається класичним надзвичайно оперативним засобом отримання інформації.

Американці без цього не уявляють життя. Отже там газета і книга потрібніші? Щойно видали мемуари Трамп чи Байден — їх розкупили!..

ІНФОРМАЦІЯ ЯК ВІРУС

Новина, проте, не має бути неякісною, агресивно, шкідливою.

Зараз все побудовано на формулі: інформація — це вірус. Вірите ви в неї чи ні, а вона залишалася з вами навіть підсвідомо, тому впливає на вас. Той вірус спонукає до дії: до агресії, до невдоволення тощо.

І медійники вміло маніпулюють інформацією. Саме медійники — не журналісти, як ми звикли називати кореспондентів, репортерів, аналітиків!

Журналіст — особливо відповідальний статус. Він осмислює факт. У медійника — інші мотивація і мета. Для нього головне — вчасно відреагувати. Тому він не замислюється, як подана інформація діє на людей. Будь-якою ціною випередити, а не проаналізувати.

На власній сторінці у Фейсбуці намагаюся своїми публікаціями якось утихомирити людей, розрядити напругу і невдоволення, бо звідусіль звучить негатив.

Крім того, нині подача інформації супроводжується безвідповідальною неточністю. Щойно на телебаченні автор, говорячи про Румунію, заплутався, назвавши столицю то Будапештом, то Бухарестом. Це не просто помилка. Це обмеженість, зухвалість і недбалість. А буває трапляється не тільки помилка, а й неправда. Хто контролює і зупиняє ці негативні руйнівні процеси?

Панує фейк. Тому мислячі люди новин не слухають і на чисту віру брехню не сприймають. Та і телебачення не дивляться взагалі. Здебільшого тільки ті, хто мають гарну освіту й займаються самоосвітою, здатні до еволюції, осмислення.

Я теж відійшов від телебачення. Хто там? Співак, Пальчевський… Другий прекрасно почав, а зараз перетворився на балакало. Популярні канали скотилися до виконання команд: що скаже Медведчук, наприклад, те вони і виконують.

А тепер, коли є Ютуб, Телеграм-канали й інші подібні джерела, людина закономірно надасть перевагу їм. Ютуб, вважаю, взагалі витіснить телебачення.

І дійсно! Чи потрібне телебачення, де суцільним потоком ідуть передачі і фільми, що вчать насильству, вбивству? І чи варто дивуватися, що і в нас уже є випадки тероризму?

Будь-кому доступні технології терору.

Нам треба ще подолати всі ці впливи негативу і брехні. Цілі покоління ними заражені.

З розряду тих же явищ — відвідування проплачених мітингів. От на черговому замовному мітингу наймані учасники кричать: «Зеленський робить не так!». Зрада! Ганьба! Авжеж. Бо так вигідно тим, хто організовує мітинги і кому належать канали, які транслюватимуть цю постановку.

А як звичайному українцеві з'ясувати де правда, а де брехня?..

МАТЕРИК УКРАЇНА

Україна зараз не здатна на вагомий геополітичний вплив, на мою думку. Вона відіграє невелику роль. Була і лишається буфером. І всім це зручно.

Ми занедбали економіку. Доведено, що імпорт завезти дешевше, ніж налагодити власне виробництво. Тому багато галузей занепадають, або їх уже взагалі немає. Можливо — і не буде.

Як не прикро, схоже, що ми повторюємо шлях Греції, де скупили все, що можна скупити за час, відколи вона у 70-х роках минулого століття отримала незалежність: і курорти, і пляжі, і виробництво опинилися в руках «доброзичливців» і «рятівників».

Зеленський не подобається? Все ж відносно. Кому не відомо, що у Верховній Раді є групи Ахметова, Медведчука, Коломойського. Кожна група тисне. І хоча Зеленський не гнеться під Коломойського, тим не менше у новинах настирливо звучить месидж, що все погано.

І справа навіть не в Зеленському. Кого б не обрали президентом! Якщо ґарант не належатиме до групи, скажімо, Медведчука, то він буде все одно поганим…

Україна таки розквітне. Через покоління, гадаю. Коли прийдуть ті, хто не знає минулої епохи.

Варто визнати, ми ще експлуатуємо те, що було побудовано і в ментальному, і в буквальному, матеріальному, сенсах, попереднім ладом.

У Малині що — Вайдманн? То це приватна власність. У місті і в районі, вже не Малинському, а Коростенському віднедавна, ні виробництва не збудовано, ні житла за роки незалежності. Окремі приклади є більше винятком, а не свідченням тенденції розвою.

І це при тому, що маємо працьовитий народ, який залюбки наймають на роботу в західних країнах і тій же Росії.

І поки не прийдуть до влади справжні державники, то така тенденція триватиме ще.

Треба визнати, що ми фактично не мали держави. Перші паростки державності проявилися за княгині Ольги. Будьмо щирі, українці по своїй суті не люблять державу. Про це і Загребельний писав... А козаччина є тому підтвердженням. Навіть якщо було певне зведення законів, то держави як такої не існувало. Не сподобався пан — подамся на Січ чи до Наливайка…

Але у нас доволі гарних людей. Просто час нелегкий. До того ж ще й провокації на дразливих темах: віра, мова, ЛГБТ. А в основі маніпуляцій суспільною думкою — грошові інтереси.

(Закінчення на стор. 9)

(Закінчення. Початок на стор. 8)

Є таке поняття — еґреґор грошей. То це про нього мова. Хто найбільше заробив під час пандемії? Мимоволі виникає думка, що гамір і кампанія довкола ЛГБТ спровоковані штучно. І йдеться про мільярди, а не про кілька тисяч гривень, доступних нашій кишені та розумінню у контексті незаможного побуту. Недарма ж казав мудрий чоловік, що мішок з грошима може кого хоч прибити. А тоді вже не озираються на мораль.

НЕГРАМОТНІСТЬ І БАРБЕРШОПИ

А мова наша?!. Купа іноземних слів вже пустили коріння і укріпилися назавжди. Проте нічого поганого немає, якщо запозичення доцільне і органічно функціонує у мові. Та більшість модних слів — зайві і чужі нам по духу.

Як ми боремося за чистоту мови? Ведучі на телебаченні навіть рідномовні слова вживають, не розуміючи їхнього значення.

Свого часу складав іспит з української академіку Білодіду. Він вчив: «Ви — повпреди української мови на селі, тому не маєте права її не знати!». Ця настанова досі звучить і спонукає до відповідального використання такого тонкого і вразливого інструменту, як мова.

Кілька зауваг принагідно: треба казати торговельний, а кажуть торгівельний. Плутають «підрядник» і «підрядчик». А перше — це підрядковий дослівний переклад вірша з однієї мови на іншу із зазначенням розміру й інших особливостей тексту. А підрядчик? То особа чи установа, яка береться за виконання робіт для замовника.

Тому українська — як іноземна для багатьох. Бо хіба можна, знаючи мову, казати: «Президент знаходиться…». Він загубився? А вживають оте кальковане з російського «находится» — «знаходиться» у той час, коли він «перебуває»! Або — «Зеленський здійснив візити на Донбас». У своїй країні — візит? Отже для них, кореспондентів, Україна дійсно іноземна держава!

А дивлячись на те, що в багатьох чиновників і політиків діти, а то і вся родина — за кордоном, не диво, що Україна для них — теж іноземна, чужа, дбати про яку — не в їхніх інтересах.

Ще раз нагадую актуальні слова Ліна Костенко: «Нації вмирають не від інфаркту! Спочатку їм відбирають мову».

Проте не можна мову ґвалтувати й законами. Щоб на цьому не будували політику.

Не лише мови стосується тотальне нехтування елементарною грамотністю на рівні шкільної програми.

У наш час трапляється, що людина працює у сфері ІТ, а таблички множення не знає! А минулу епоху характеризував тренд: освіта і самоосвіта.

Зруйнована система якісної підготовки кадрів. Як зруйнована і система влади. Пам'ятаєте: «Кучму — геть!». Потім: «Банду — геть!». Ми знищили авторитет влади. А влада теж не відставала. Знищила свою репутацію некомпетентністю, тією ж неграмотністю і неосвіченістю.

Оце нехтування базовими цінностями, естетичними й етичними нормами проявляються у всьому. Погляньте хоча б на телевізійні обличчя з сильною неголеністю. Це стиль? Ні, це зневага, на мою думку. Якщо ти вже завів борідку, то доглядай її, відвідуй барбершоп (бачте, знову іноземне слівце!). Проте носій тієї несвіжої неголеності зовсім не враховує непривабливість свого обличчя. Бо йому байдужі поміркованість й елементарна культура. А ці поведінкові установки проникають у всі вчинки і речі.

КОРОСТЕНЦІ МИ?

У Малині, мабуть, немає барбершопів. Перукарень — доволі. Он і в Коростені, впевнений, барбершопів немає… Та без них ще можна.

От у інших важливих елементах інфраструктури можуть утворюватися провалля, поки все налагодиться і стане звичним.

Бо ми тепер — коростенці. Треба звикати…

Ви вірите, що Коростень потягне такий великий район, який щойно утворився? Я особисто — ні. Час покаже.

Малин мав таку потугу! Наприкінці 80-х чому і постало питання про статус міста обласного підпорядкування, що у нас був стрімкий ріст ВВП і місто не могло лишатися за такого економічного потенціалу банальним райцентром.

Це вже пізніше «Прожектор», швейна й всі інші виробництва занепали. Західним виробникам було вигідно усунути такого конкурента, як паперова фабрика, скажімо. От і усунули.

Все, що можна, видоїли з Малина, з України. Як корову — додоїли до того, що вже не молоко, а кров!..

Але Малин тоді, наприкінці 80-х так сподобався столичним можновладцям, що за всі старі заслуги йому таки дали статус міста обласного значення! На хвилі потужних брендів: паперовій і оборонній промисловостях зокрема, Малин і отримав статус.

Однак майже відразу почався спад виробництва — прийшла нова епоха…

Малину, у складі якого б району він не перебував, потрібен гарний господар. Такі уже були свого часу. Один із прикладів — Анатолій Шевчук. Де б він не працював — директором школи чи міським головою, доводив, що є дбайливим господарем.

Була надія на нових, молодих, господарів міста, бо прийшов їх час! Тому я підтримував чинного міського голову. Сподівання він не виправдав, шкода.

Та і репутація у міста не завидна. Буцім тут багато підступності у відношенні один до одного...

Були надії і на молоду кандидатку до Верховної Ради. Тому й голосували люди за Тетяну Грищенко. Бо так упікся Порошенко, що проголосували б і за чорта лисого. Проте і тут ми прорахувалися.

Щодо Зеленського? Критикувати варто. Хоча оцінити об'єктивно його кроки, вибір, тактику можна буде лише з часом. Чи вміє, чи не вміє він домовлятися — теж час покаже.

Ще щодо невміння домовлятися маю міркування, продиктовані досвідом. Ось чого не вистачає більшості сучасних керівників і посадовців. Гадаєте, тоді, коли при владі були представники мого покоління, велося просто?

Скажімо, стало питання будівництва нового приміщення першої школи. В області був такий чиновник, який навіть слухати не хотів — усі аргументи відкидав. Та і кошторис будівництва сягав, якщо пам'ять не зраджує, трьох мільйонів карбованців. Такі суми затверджували аж у Москві. І, буцім, Москва нізащо не дала б згоди на такий бюджет будівництва в Малині. Та і тут було знайдено компроміс. І щоб затвердити будівництво на республіканському рівні, варто було скоротити кошторис. У конкретному випадку — відмовитися від будівництва шкільного басейну. Басейн — це добре, але не було б школи! Тому так і зробили.

Завдяки вмінню домовлятися, між іншим, у центрі міста є і адмінбудівля.

Таких прикладів чимало.

ОСОБЛИВА ЗОНА?

Після чорнобильської аварії ми потрапили у постанову про розвиток малих міст. Мав бути побудований велетень машинобудівної галузі. Житла планувалося на 17 тисяч населення! Проте від цих намірів лишилася згадка — мікрорайон Баму та недобудовані корпуси виробництва.

Чи стане вливання Малинщини в Коростенський район руйнівним фактором? Ніхто не знає. Чи зможе нинішнє керівництво міста знайти спільну мову з Коростенем? Адже це — одна із перших умов, повторюю: домовлятися. Не треба мати кілька вищих освіт, щоб уміти домовлятися.

До слова, коли раніше йшлося про укрупнення районів (а про це велася мова ще у 90-х), то казали: «Що завгодно, тільки не Малинський район!». Нас ніхто не хотів! Не все так просто, як може здаватися…

Цю ситуацію із терреформою можна було б, якби вчасно, повернути на користь. Адже все було відомо давно. Ми, на відміну від авторів нової мапи районування України, розуміли, що Малинський район тяжіє до Київської області. Але ніхто не працював у тому напрямку! Чому? Стільки часу і можливостей було втрачено!

Й інвестори не дуже поспішають у Малин. Вони в Білорусь сусідню швидше підуть, ніж в Україну й Малин, зокрема (запис розмови відбувався до відомих подій у Білорусі). Інвестори добре знають ситуацію. Немає стабільності. Навіть ті інвестори, які стоять за «Ельфою» чи «Папір-Малом» зареєстровані не в Малині. Ви цікавилися такими фактами?

Треба прискіпливіше вдивлятися у явища. От, з одного боку, ми маємо у Малині банкнотку. При всій повазі, як все виглядає насправді? Це не нам — вони, а ми їм зробили добре: бо у нас кадри і технічна підготовка були. А тепер ми маємо що? Проблеми з очисними. То хай би Київ сам вирішував проблеми екології, забруднення, водопостачання і водовідведення, пов'язані зі стратегічним виробництвом. І хай би Київ, а не ми, просився врегулювати ситуацію з очисними, що на слуху вже стільки років!

ОСТРІВ МАЛОВ

Від оцього абсурду, що доводиться спостерігати, рятують книги. Там і шукаю відповіді на всі питання.

І сам пишу. Вже не першу книжку.

Укотре редагую роман «Острів Малов».

Традиційно працюю з рукописом до обіду. Проводжу біля комп'ютера набагато більше часу, ніж коли був редактором.

Є письменники, яких хочеться перечитувати або читати із записником та ручкою, така гарна у них мова і захоплююча оповідь.

Подібним чином на мене діє Муракамі — це із останніх літературних зацікавлень. Особливо роман, назва якого російською звучить «1Q84. Тысяча Невестьсот Восемьдесят Четыре». Прочитав сам і вам рекомендую.

Або Фолкнер. Або наш неповторний і недооцінений класик Михайло Стельмах — винятковий і як філософ, і як художник слова. Він збирав слова і вислови, які побутували в живій мові.

Чи візьмімо Григора Тютюнника. Шкода, не витримав — пішов дочасно. Йому не дали премії Лесі Українки. Він був дуже вразливим митцем і не терпів неправди…

Іду поглядом книжковими полицями… Скільки перечитано! Іво Андрич, Марк Твен, Фіцджеральд… Всесвіт у звичайній квартирі.

Був особливий час, коли міг собі дозволити купувати багато книг. Часто відвідував Петрівку, як вже казав. Слідкував особливо за виданням «ЖЗЛ». І цікаве спостереження: коли був Єльцин, випускали книжки і про самого Єльцина, і всю правду про Леніна тощо. А коли став Путін, «ЖЗЛ» зійшла на радянську стилістику і кон'юнктуру.

МАНДРІВКА ТРИВАЄ

І хоча штучний інтелект придумали, та ніхто не здатен розгадати механізм виникнення думки. І ніхто не здатен перевершити вплив книги й читання на людину. Через нечитання людина деградує. Книжка — найзахопливіша мандрівка!

Багато мандрував і в реальності. Особливо східною Європою.

Та це було давно. Однак у дитинстві і юності, звичайно, такі речі були недоступними. От у Німеччині побував, бо служив там у війську.

А здебільшого в юності мандрував мріями. Хтозна, чи став би і журналістом…

Між іншим, перший, хто підштовхнув мене до журналістики, був Василь Скуратівський. З його спонукання написав замітку ще старшокласником.

Але ж я не став тоді так відразу журналістом. Спочатку їздив поступати до політеху. Проте не дуже прагнув туди потрапити, отож не особливо готувався. Потім працював на північному гірничо-збагачувальному комбінаті. Звідти забрали до армії.

А вже в армії писав до дивізійної газети, яка між іншим, виходила щодня. І на гонорарах у тому виданні навіть зміг собі купувати обнови. Та не в тім навіть річ. Отам і пройшов усю чорнову журналістську роботу і гарт.

Був час, навіть спортом займався. І починав учитися на будівельника в ПТУ. Проте швидко забрав документи і подався вчитися на філолога.

По природі я — трудоголік. Вже як обираю щось остаточно і починаю, то роблю ґрунтовно.

У літературній творчості сповідую той же принцип. Творчість тримає мене на цьому світі.

Але насамперед — сім'я. Бо щасливий дружиною, яка мене розуміє, і сином, з яким знаходимо спільні інтереси, тому завжди цікаво спілкуватися. Наше спілкування — справжня розкіш.

ПУНКТИРОМ НЕРВА

Незабутні фрагменти, вичитані колись, здатні лишатися у пам'яті півстоліття і більше, впливати на світогляд, світосприйняття.

Закарбувався у пам'яті і в серці випадок із оповідання Коцюбинського «Подарунок на іменини». Страта жінки стоїть у мене перед очима, як наче то не головний персонаж-хлопчик, а я сам там був і пережив.

Іноді фрагменти пережитого особисто теж здатні стати сюжетом книжки. Але про деякі речі не те що писати, думати досі боляче.

Згадую, як служив у групі радянських військ у Німеччині. Був тривожний час, перекривали Берлін. Європа стояла на порозі нової війни, хоча ще не загоїлися рани останньої… Стіна ділила Берлін на східний і західний.

Ми опинилися у окопах. І жили у них місяць! То був безкінечний місяць.

Може, офіцери і знали, що відбувається і буде потім. А ми, звичайні вояки, не знали. Тривале перебування в окопах і в невідомості із повним піску коміром і за коміром залишилося особливим досвідом…

Старшина нас обливав гасом, щоб не було вошей. Кожен наступний день не відтуляв завіси небезпеки і тривоги. Тому коли думаю про наших захисників на сході, розумію, чому потрібен мир. Не потрібно будь-якою ціною виборювати свою ж територію. Тут я підтримую Зеленського. Скільки ще потрібно смертей?

І зважте, що будь-яка війна закінчується миром. То чого б його не наблизити? А територія таки буде нашою. Треба часу і терпіння…

А час летить… Чимало відійшло малинновинівців.

Тішуся, що кілька десятків вихідців із районки працюють у столичних ЗМІ.

Журналістику люблю надзвичайно. За те, що вона дарує спілкування з винятковими особистостями: від Кашпіровського до Левка Лук'яненка. Проте були зустрічі, яких більше прагнув уникнути. Так склалося, що мав спілкуватися з Петром Симоненком, але зустріч зірвалася — і добре. Бо чомусь він справив не зовсім приємне враження. А особливо зовні: при галстукові, але у сандалях. Та навіть не це головне. Просто упіймав його кілька разів на нещирості.

Найкраще враження — від Чорновола. Якби він був, то і Україна інакше рухалася б…

Записано 30 липня 2020 року.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС АМЕРИКИ

Карантинна філософія

Ольга РУДА

Коли я виходжу з дому і повертаю наліво, проходжу повз старечий будинок. На подвір'ї там завжди тихо і безлюдно. Тільки іноді у вікні з'явиться, наче привид, згорблена постать, постоїть і зникне. Мов і не було.

Коли я виходжу з дому і повертаю направо, минаю школу. Під час карантину її перетворили на пункт видачі гарячих обідів для школярів та безкоштовної їжі тим, хто не зміг дати собі раду і прогодувати себе або свою родину. У відповідні дні черга досить пристойних автівок розтягується мало не на милю. «Чи усі ці люди насправді не мають що їсти?», — закрадується в голові підступна думка. Але я відганяю її . Мабуть ящик з продуктами, серед яких крупи, сухі макарони, печиво, йоргути, м'ясо і гамбургери таки стане в пригоді для будь-якого бюджету...

І куди б я не повернула, ці два об'єкти наводять мене на роздуми.

Карантин забрав людину з вулиць і стало чистіше. Повітря і дороги. Автівки їздять спокійніше. В продуктовому магазині люди уважніше вибирають продукти, і рідко трапляються переповнені продуктами візки (колись, працюючи в американських сім'ях, я зауважила, що вони щоп'ятниці набивають візки різноманітними продуктами. Вдома ті, що не з'їлися, викидають з холодильників, і холодильники заповняються свіжими. І так щоп'ятниці) .

За час карантину люди практично перестали купувати новий одяг. У кожної з нас, мабуть, у шафі набереться стільки усілякого добра, що не тільки декілька місяців, а й декілька років кожна жінка могла б пристойно (вишукано, елегантно) виглядати, практично нічого нового не купуючи.

У мене пропало бажання посидіти в якомусь крутому ресторані на вечірці, а швидше — у тиші на березі озера. Пречудова суміш запахів диких квітів, стоячої води, землі та скошеної трави просто зводить з розуму. Хочеться до лісу, у гори, на ферму чи до дерев'яної хатинки у Вісконсині, де пахне вогнищем, печеними бараболями і мокрим листям.

Хочеться домашньої їжі. Хочеться спокою, хорошої книжки і занурення у роздуми. Хочеться зустрічатися з друзями (з тими, які не перелякані зомбоящиком) і говорити про щось важливе й ніпрощо. Жити в мирі з Природою і самим собою. Займатися улюбленою справою і насолоджуватись кожною хвилиною свого життя.

Бо скільки нам відміряно? Ніхто не знає...

Невже, щоб нам зрозуміти, що сім'я, родина, діти, онуки, свята з цілою купою родичів, мамині вареники й голубці, бабусині завиванці, хороша книжка, турбота коханої людини, доброзичливість й благодійність є найважливішими речами в світі, потрібна була епідемія?

Настає у нашому житті такий час, коли ми відходимо від людей заздрісних і негативних. Ми оточуємо себе людьми, з якими нам добре і радісно. Ми забуваємо погане і фокусуємося на хорошому. Життя таке коротке — зовсім несподівано ми можемо виявити себе самотніми немічними старенькими на незручному ліжку в ізольованій від усього світу кімнаті. І зрозуміємо, що усі скарби світу ніколи не замінять турботливого кохання, взаєморозуміння й щастя займатися улюбленою працею.

Для чого нам чекати цієї хвилини?

Живіть сьогодні. Й не інакше, як щасливо.

18 жовтня 2020 року

ФОРПОСТ
3 листопада 2020 року

Підліткові хроніки

«Оці ваші скретчі з 5-ти років, оці юнікси з 8-ми… Нафіга?»

Світлана ТКАЧЕНКО

Прочитала, що кіберспорт в Україні офіційно визнаний видом спорту. Кажу малому:

— Ну сидиш вже у своїх ігрулєчках, так займися професійно. Виведи на рівень. Якщо цим займаються мільйони, значить, на цьому можна заробляти.

— Ти чо?

— А шо не так?

— Чо, серйозно не розумієш?

— Ну розкажи мені.

— Кіберспортсмен — це їздити весь час по всьому світу без перерви.

— І? Хіба це погано?

— Ну так там же не чимось нормальним займатися, а по 12 годин сидіти за компом і рубати в одну й ту саму ігрулєчку за одним сценарієм! — Обурюється.

— А зараз ти що робиш?

— Да ти чо! Стати кіберспортсменом — це капець! Якщо заробляти цим гроші, то з 15-ти до 20-ти вийти на професійний рівень, а у 30 ти вже будеш нікому не потрібним задротом!

— Чого це?

— Бо за 10 років зміниться база, і молоді кіберспортсмени будуть крутіші за тебе у 100 разів! — Прямо зривається на крик, наче він вже втратив роботу і сидить біля розбитого корита з дітьми на руках.

— Так у всіх видах спорту. Та і в роботі так. Маєш весь час змінювати навички.

— Так отож! А там тренувати треба один. Ти багато бачила пацанів, що копають м'яча у дворі, а потім стали професійними футболістами? Та хіба порівняєш гроші, залиті у футбол, і гроші, залиті у кіберспорт?

— Не обов'язково ж саме грати. Можна щось інше робити у цьому бізнесі. Це ж велика індустрія!

— Якщо керувати, так чи не все одно, чим?!

— Не все одно. Треба розбиратися, чим керуєш.

— Краще отримати нормальну професію і заробляти, як нормальні люди.

— А яку ти вважаєш нормальною? — Я тихо насолоджуюся почутим.

А він різко змінює тему.

— Оце ваша вина, що присадили мене на кодинг!

— Та хто тебе саджав?

— Оці ваші скретчі з 5-ти років, оці юнікси з 8-ми… Нафіга?

— А шо не так?

— Та все не так!

— А куди тебе треба було? На танці чи у футбол? Так ти ж всюди починав, тебе не обмежували.

— Ааааай! — розчаровано махає рукою і йде у свою кімнату.

Заперечення, Гнів, Пошук винних — позаду. Віра, План, Прийняття якоїсь правди — попереду. Люблю підлітків! На них кльово теорію психології вивчати.

Пригоди ляльки від Кафки

Григорій ГРОМКО

Перепрошую, не знаю, хто автор цих рядків, але історія приголомшлива, тож хочу поділитися нею з вами.

Франц Кафка (1883-1924) ніколи не був одруженим і не мав дітей. Одного разу 40-річний письменник, гуляючи парком у Берліні, зустрів маленьку дівчинку, яка плакала, тому що загубила свою улюблену ляльку. Вони шукали ляльку разом, і в кінці безуспішних пошуків Кафка сказав, що наступного дня повернеться, аби продовжити шукати ляльку.

Вони шукали наступного дня, але так і не знайшли загублену іграшку.

Тоді Кафка передав дівчинці записку, «написану» лялькою: «Будь ласка, не плач, адже я вирушила в подорож, щоб побачити світ. Чекай, я напишу тобі про свої пригоди».

Так розпочалася історія, яка тривала до кінця життя Кафки. Щоразу, під час зустрічей, він читав листи від мандрівниці, де описувалися пригоди. «Балаканина» ляльки захоплювала дівчинку.

За деякий час Кафка приніс дівчинці буцім знайдену ляльку, яка, за його словами, «повернулася до Берліну» (він придбав її в іграшковій крамниці).

— Але вона зовсім не схожа на мою ляльку! — сказала дівчинка.

У відповідь Кафка вручив їй ще одного листа, в якому лялька «пояснила»: «Подорожі змінили мене». Маленька дівчинка посміхнулася, обняла нову ляльку і безмежно щаслива понесла її додому.

Через рік Кафка помер.

Уже доросла дівчина знайшла всередині ляльки листа. На крихітному аркуші паперу, підписаному Кафкою, було: «Все, що ти любиш, швидше за все загубиться, але врешті-решт любов завжди повернеться іншим способом».

Ілюстрація — із мережі

Бідний Андерсен

В Угорщині ЛГБТ переписали його казки

Олексій ПОГОРЄЛОВ

Відомо, що класичні дитячі казки в їхньому нинішньому вигляді досить сильно відрізняються від народних оригіналів. Народні історії про принцес і принців, бідняків і багатіїв кілька століть тому відрізнялися граничним натуралізмом, якому позаздрив би сам Квентін Тарантіно: вбивства і зґвалтування персонажів, каліцтва та інші жорстокості були звичайною справою. Але письменники згодом прибрали з цих оповідань найжорсткіші сюжетні лінії, перетворивши їх у відомі всьому світу історії про Попелюшку, Червону Шапочку і тощо.

Але тепер і їм приходить кінець.

СНІГОВІЙ КОРОЛЕВІ СПОДОБАЄТЬСЯ… ГЕРДА?

В Угорщині письменники Дороттi Реда і Болдіссар Надь випустили книгу під назвою «Казки для всіх». Початковий тираж книги становив 1500 примірників і був реалізований протягом двох тижнів.

«Нашою метою було зробити дитячу літературу в Угорщині більш різноманітною і показати дітям, наскільки барвистим і прекрасним є життя. Ми хотіли написати оповідання, що відображають і прославляють життя всіх сучасних молодих людей», — наводить Time слова Болдіссара Надя.

Однак, поки одні нахвалювали книгу, у інших волосся ставало дибки. Справа в тому, що автори «Казок для всіх», взявши класичні сюжети, просто змінили їхніх героїв у дусі «прогресивних» тенденцій. Попелюшка тепер — не Попелюшка, а циган за національністю, якому посміхнулася доля: в нього закохався принц. Відповідно, в результаті парочка геїв жила довго і щасливо.

На цьому тлі перетворення Білосніжки в мулатку — це просто дрібниця. А ось Снігова Королева у версії угорських письменників тепер повинна проявляти інтерес не до Кая, а до Герди: з волі авторів зла чарівниця стала лесбіянкою. У бій з Посейдоном вступає не просто абиякий герой, а герой-трансгендер. А казковий олень використовує свою можливість говорити людською мовою, щоб донести до оточення інформацію про те, що він не визнає поділу людей на чоловіків та жінок.

ВСЬОМУ Є МЕЖА, І ОСЬ ЩО Я ДУМАЮ: ЗАЛИШТЕ НАШИХ ДІТЕЙ В СПОКОЇ

Скандал в Угорщині стався гучний. Прем'єр-міністр країни Віктор Орбан заявив: «Угорщина — терпима, толерантна країна, коли справа стосується гомосексуальності. Але всьому є межа, і ось що я думаю: залиште наших дітей в спокої».

Дороттi Реда співпрацює з угорськими ЛГБТ-організаціями, які просувають свої освітні програми в місцеві школи. Однак в умовах пандемії коронавірусу така активність виявилася обмеженою, і тоді Реда і її однодумці вирішили, що називається, дістати дітей на дому. Свою книгу письменниця називає відповіддю на ворожість крайніх правих до ЛГБТ-руху. Автори «Казок для всіх» порівнюють висунуті претензії зі спаленням книг нацистами і «комуністичною цензурою».

Видавці в даний час збираються випустити в продаж другий тираж гомосексуальних казок для найменших, і на цей раз мова йде вже про 15 000 примірників. Противники відповідають на це наочною агітацією. Так, в одному з магазинів, де продавалися «Казки для всіх», з'явився плакат «У цьому книжковому магазині продається гомосексуальна пропагандистська література, небезпечна для дітей».

ДАЙТЕ ЕЛЬЗІ ДІВЧИНКУ

Реда і Надь аж ніяк не новатори в переписуванні класичних сюжетів. У 2018 році американські ЗМІ повідомили про вихід в Лос-Анджелесі казки Даніеля Хаака «Принц і лицар». За її сюжетом принц шукає собі наречену, але принцеси його не влаштовують. Тоді він вирушає на битву з вогнедихаючим драконом, де зустрічає лицаря. Загальна перемога настільки зблизила їх, що принц … одружився з лицарем. Сам автор стверджував, що книга його адресована дітям, які живуть в одностатевих сім'ях. Однак, оскільки книгу в «правильному дусі» надрукували чималим тиражем, незабаром і гетеросексуальним батькам в США і Канаді доведеться пояснювати малюкам, чому принц волів іншого принца.

У 2013 році компанія Disney випустила мультфільм «Холодне серце». Раптово картина привернула підвищену увагу ЛГБТ-спільноти. Оскільки одна з героїнь, Ельза, в першій частині була стурбована пошуками прекрасного принца або хоча б просто хлопця, ЛГБТ-активісти запустили в Twitter акцію #GiveElsaAGirlfriend («Дайте Ельзі дівчину»), вимагаючи у другій частині перетворити її в лесбіянку.

Але творці картини встояли, і в другій частині роману з іншою дівчиною у Ельзи не сталося. Проте ЛГБТ-активісти не втрачають надії на те, що буде знятий третій фільм, де їхня мрія збудеться, і чарівниця нарешті вдасться до одностатевої пристрасті.

«РАЙДУЖНИЙ» ГУБКА БОБ

В загалі, камінг-аути в сучасній мультиплікації поступово перетворюються в норму життя. Дитячий телеканал Nickelodeon влітку 2020 року приурочив до Pride month оголошення членом ЛГБТ-прайду головного героя мультиплікаційного серіалу «Губка Боб Квадратні Штани».

Пролайф Белорусь

Чорний ранок

Із спостережень

Олег УЩЕНКО

Ранок, на стоянку супермаркету йдуть жінка, малий років 11-12 і мала років 7-8. Щось трапилося і мамаша з криками «Да сколько я должна все это терпеть?» лупить малого по обличчю і потім малу. Потім ще раз малу, ще раз, розвертається і лупить по обличчю малого.

Все це відбувається з криками:

— Как вы мне все надоели! Я вас научу слушаться старших! (Лайка). Кто вам разрешал это надевать. Быстро снял штаны, скотина такая! Пока не убила!

Зашуганий малий з червоним, заплаканим обличчям знімає штани і кидає в машину.

— Я жду, б…! — Кричить мамаша.

Тепер мала знімає джинси і кидає в машину на заднє сидіння.

Діти стоять взуті, у трусах і толстовках.

— Я жду!

— Мамочка, извини пожалуйста, — схлипує мала.

— Извини, мамочка, — схлипує малий.

— Сели в машину, и чтобы ни звука!

Справа відбувається за три кроки від нашої машини.

— Може, краще якимись іншими методами? — Кажу до мамаші.

— А я их одна воспитываю! — Кидає мамаша з посмішкою, ніби приготувалася кокетувати.

— Нема з ким говорити, — буркнув мій товариш у машині, щоби вона не чула.

Виглядає, що мамаша їх так «воспітає», що незадовго вони «воспітають» її.

Знаю одного папашу, який вчив свого сина з ким вітатися і кого посилати, а потім дуже тішився, коли малий сипав матюками до старших. То недавно плакався, поки не посадили малого (йому вже 23), у хаті не було спокою. Малий лупив його.

Найгірша сучасна біда, що батьки часто свою злість виливають на дітей, інші використовують дітей для помсти суспільству за власні невдачі. А діти виростають і стають такими, як їхні батьки...

Не стань мавпою-шукачем

Повчання

Батько з сином прогулювалися зоопарком.

— Сину, бачиш цих мавп? — звернувся до малого татусь.

— Так. А що там у них відбувається? Чому такий галас?

— А бачиш он ту, котра нервово мотається від однієї мавпи до іншої?

— Так, бачу.

— Ця мавпа — «шукач». Вона вишукує бліх, бо вважає всіх навколо блохатим стадом й намагається «очистити».

— А вони що?

— Та нічого. Інколи чухають себе. Або й не чухають.

— А хто чистить її?

— Ніхто. Тому в неї найбільше бліх. Так і з людиною, сину, буває. Замість взятися до роботи, завжди в комусь щось вишукує й забуває про себе.

Ровером від Києва до Карпат

Анна ГУМЕНЮК

Розповідь про те, як аутична дівчинка Софія та її мама проїхали на велосипедах половину України, про те, що вони побачили і пізнали, і як у поході змінилися поведінка та світосприйняття Софії.

Присвячується батькам особливих дітей. А також людям, яким здається, що в їхньому житті є обмеження.

ЩЕ ОДНА ІСТОРІЯ ЩЕ ОДНОГО ЖИТТЯ

Одже, на той час я просиділа з Софійкою 12 років мого і її життя. Архітектура, робота, спілкування, свята, навіть решта дітей (а у нас їх шестеро — чудових, розумних, творчих, чуйних) — все було відсунуте на інший план.

Нескінченне ходіння по школах, лікарнях, гуртках, центрах реабілітації, спеціалізованих таборах, екстрасенсах і багато чого іншого, — все, що роблять самозречені батьки аутичних дітей, при повній прив'язаності до дитини, яку не залишиш і на годину, неначе все життя — з немовлям.

І ось нарешті ми в селі. Глухому. Віддаленому. Де немає магазина і аптеки. Де взагалі нічого немає, лише зо два десятка хат-пусток, які руйнуються, та 12 (може, 20) мешканців. Хороших, добрих, звичайних людей — поліщуків.

І ліс! Озера. Одразу два — біля будинку. Річки — три — маленькі, зарослі очеретом, але з рибою. Лебеді. Щороку одна і та ж пара, що виводить незмінно по шестеро лебедят. А на сусідньому озері інша пара — виводить восьмеро.

Ми. У надії простим сільським життям, зануренням у природу, працею, доглядом за тваринами втягнути нашу дочку в нормальність, у радість, відповідальність, бажання. І в життя.

Чоловік, що закрив престижну і прибуткову фірму, перевчився на психолога, щоб зрозуміти професійно, як же нам упоратися з донькою.

І я, що виявила себе на п'ятий рік сільського життя в якійсь безвиході (напевно, це назвали б депресією, до цього ніколи не застосовувала таких понять до себе): не працюю; кар'єра архітектора і викладача не склалася; жодних занять, окрім доволі непривабливого побуту. Немає друзів, немає подруг, співробітників. Узагалі нічого немає — ні прогулянок містом, ні поїздок до сестри, ні навіть перукарні, хоча б раз на місяць-два.

Ну ось. Пожалілася.

І тут моя внутрішня сутність вирішила: мабуть, пора бунтувати. Тихо. Нерішуче. Зі слізьми. Треба знайти людей, яких знала і розгубила, — таких, що знайомі з проблемою або вже пройшли частину шляху. Вони знайшлися.

Юля Фарафонова — моя улюблена мега-інтуїтивна і дуже інтелектуальна подруга — психолог, мама аутичної Танечки.

Іріс Юхансон. Іра Балота — матусечка незабутньої Олі, глибокого інваліда, з якою вони обійшли всі українські гори і побували в інших країнах.

Це був перший крок до непокори. Я уперше за десять років зібралася і поїхала до Миколаєва. На жіночу арт-терапію. Залишила чоловіка із дітьми. На три дні. Раніше жодного разу собі не дозволяла.

Там почала слухати підказки людей і Бога — через людей. Почула: «Вам було б непогано знову зайнятися творчістю».

А потім були Абрахам і Естер Хікс. Укотре в моєму житті і в свідомості стався переворот на 720 градусів. Я зрозуміла, що далі на мене нічого не чекає. Мені 48. Життя виміняне на життя. Все це було неправильно.

Потім стала знову вчитися мріяти. Ставити цілі. Задаватися питанням (усоте): так чого ти (це я собі) все ж хочеш? І, уявіть, на ці питання відповісти складніше за все.

Писала листочки, течки, списки: СІМ'Я, СТОСУНКИ; РОБОТА, БІЗНЕС; МАШИНА; ПОДОРОЖІ; ТВОРЧІСТЬ, ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО.

І ще багато-багато того, чим би могла і хотіла зайнятися. Але тоді все це було НЕРЕАЛЬНО! ТОМУ ЩО:

а) Увесь день з ранку і до вечора зайнятий прибиранням, готуванням, будівництвом (ремонтом), заняттями з Сонею. Відомо, у всіх трішечки різні діти. Наша ж донечка не давала можливості присісти, відійти, зайнятися чимось своїм. Іноді мені здається, що вона пообіцяла собі назавжди заволодіти увагою мами і нікому більше не віддати цього превілею.

б) Багато років мені здавалося нездійсненним щастям мати можливість вийти хоч на дві години на природу і намалювати там швидку і свіженьку акварель. Я брала Соню з собою. Брала фарби і для неї. Нічого не виходило. Одне розчарування.

в) Під час поїздок до Києва 1-2 рази на місяць (незмінно у справах) туди і назад за один день не було можливості пройтися улюбленими місцями, подумати, взнати нову інформацію, зустрітися з потрібними людьми.

Першим моїм кроком до зміни способу життя було рішення займатися творчістю хоч би пів години на день. Цю ідею я перейняла від дівчини з РАС — двадцятитрирічної Тетянки. Вона дуже інтелектуальна, створила багато нестандартних ідей, але в суспільстві їй важко вписатися, бо є дуже різні ритми розвитку людини.

Так от, вона назвала це «принципом поступовості». Двома словами: навіть дуже- дуже-дуже маленька дія, якщо постійно повторювати і збільшувати її тривалість, приведе до помітних змін.

Я прокидалася о 4-5-6 годині ранку (коли всі точно сплять, і ніхто не перешкодить і не відреагує некоректно), і почала малювати, писати. І ось зауважила: вже десята ранку, а я досі пишу і малюю. І навіть Соня дозволяє мені це робити!

А тут і ПРОСТІР відгукнувся на моє рішення й організував дзвінок давнього знайомого з Одеси, з яким ми не спілкувалися двадцять років. Це був редактор видавництва, він запропонував написати книжку про архітектуру Києва. Знайшов мої контакти (хоча я тричі їх змінювала), прізвище, місце мешкання і зв'язався зі мною. ДИВА ПОЧАЛИСЯ!

Десятки разів слухаю Абрахама, вбираю на клітинному рівні нові (старі) поняття: «все, що ти маєш, ти створив сам»; «почни звідти, де ти є, і рухайся туди, куди ти хочеш», і ще багато-багато, здавалося б, очевидних істин.

І ось раптом ВІДКРИТТЯ — ПРОСТЕ до болю, яке завжди лежить на поверхні, але шлях до нього такий неблизький! Думка прийшла, наче продиктована кимось іншим, не мною: «*БУДЬ-ЯКА ДОРОГА ПОЧИНАЄТЬСЯ ЗА ХВІРТКОЮ ТВОГО ДОМУ*».

Поясню. З дитинства хотіла подорожувати, обійти, побачити всю Землю. Але яка подорож із Софією?! Який транспорт, які готелі з крикливим, неадекватним дитям? Це не відпочинок, а мука для себе і для оточення...

Намагалася навчити Соню з дев'яти років кататися на велосипеді, бігала за нею по ґрунтовій дорозі, тримаючи за сідло, руками прокручувала її ноги на педалях. А чула крики: «Я не буду! Я не хочу!».

Опанували двоколісного у тринадцять! До цих пір не розумію, як це все ж відбулося?! Стільки зусиль, і ось! Нарешті! Не віриться, що поїхала! САМА!

Так от. Задум прийшов наступний: ми поїдемо з дочкою в подорож на велосипедах і доїдемо туди, куди подужаємо. Коли мета зрозуміла, події розгортаються блискавично, ідеї нанизуються одна на одну, плани не викликають сумнівів.

З лютого стала розробляти маршрут, розраховуючи виїхати наприкінці весни: щоб вночі в наметі було вже не так холодно, а вдень — щоб ще не літня спека.

Натхненні безсонні ночі — дослідження гугл-карт, складання переліку пам'яток — архітектурних та природних, які хочеться побачити, а також міст і сіл, в яких можна переночувати. Ми проїдемо всю Україну, доберемося до Карпат, а там, якщо удасться, — до самого Ужгорода, і заглянемо за кордон нашої землі.

Водночас почали кататися на велосипедах — щодня не менше двох годин тренувань по 15-20 кілометрів, щоб зміцнити ноги, виховати в собі витривалість, адже подорож має бути не тяжким випробуванням, а приємною мандрівкою.

Заразом обстежили найближчі околиці, і тепер знаємо багато річок, кар'єрів, гаїв, доріг — асфальтових і лісових, часом краще, ніж місцеві люди.

Маршрут обрала не через Львів, що було б привабливо, а «низом» України, через Хмельницький і Кам'янець-Подільський, знайшовши на цьому шляху багато цікавинок. Формат подорожі обумовлений тим, що у великих містах моїй дочці було б некомфортно, та й небезпечно.

Пам'ятки вибирали швидше природні, ну і ландшафтні: замки, водоспади, каньйони і мальовничі комплекси. Смартфона з навігатором у мене тоді ще не було, тому запаслися паперовими картами областей з намальованим олівцем на них приблизним маршрутом (з можливістю коригування), а також прописаним у блокноті ланцюжком сіл на кожному відрізку, на кшталт: «Моделів—Горбулів—Корчівка—Оліївка» і т.д. — на кожен день подорожі.

Денна дорога складала 40-60 кілометрів здебільшого сільськими шляхами, оскільки магістралі — небезпечні, та і не цікаві. Там безперервний потік машин на великих швидкостях і дуже мало сіл. А ми обрали путівці хоч і не якісні, але саме для роверів.

Отже наша пізнавальна мандрівка Україною була задумана, щоб скласти власне враження про нашу країну.

Окремий блокнот — з контактами людей і готелів, де можна заночувати. Всі вони заздалегідь попереджені телефоном, і з ними все узгоджено. Однак, не можна напевно забронювати номер, бо час у дорозі і навіть точний маршрут будуть очевидні по ходу. На кожен населений пункт по 3-15 можливих контактів (все, що знайшла в інтернеті). Шкода, багато проміжних міст взагалі не пропонують подобового житла, адже вони — не туристичні! Тому в екіпіруванні — легкий намет і два спальники, занотовані варіанти мальовничих місць біля річки, озера, в лісочку, де можна розбити табір на ніч. Та й газовий балончик — на крайній випадок із упевненим наміром ним, тобто балончиком, *не скористатися, бо — подібна ситуація НЕ ТРАПИТЬСЯ!*»

Два твердження допомогли мені досягти впевненості в такому, здавалося б, авантюрному заході, де двоє дівчат — одні на дорозі десь на просторах України, при цьому одна з них не свідома наших дій, а лише довіряється щохвилини мамі, а в непередбачених обставинах навіть не пояснить, коли хтось запитає, хто вона така і звідки.

По-перше, кожен денний переїзд — це прогулянка між двома українськими селами, а що поганого може статися в такій дорозі? І хто знає, що ми не живемо в сусідньому?

По-друге, МИ ЗАВЖДИ МОЖЕМО ПОВЕРНУТИСЯ, у будь-яку мить, коли щось піде не так. Просто зійти з дистанції. Не потрібно тут хибного героїзму.

А взагалі, у мене завжди була упевненість у власних силах і в спроможності попіклуватися про Соню. Просто спокійна впевненість. А ще віра в Бога. І сила молитви, яка завжди зі мною.

(Продовження у наступному числі).

День народження як стрес

Sanya Malash,
блогерка

Тенетами гуляє допис про дівчинку, яка на свій день народження, замість слухати вчительку, роздивлялася подарунки. На що вчителька зробила зауваження, учениця не зреагувала, вчителька скинула подарунки на підлогу, учениця її обізвала, вчителька вдарила ученицю по писку, батьки хочуть подати на вчительку в суд.

Я не могла не вставити свої 5 копійок.

День народження — це дуже важливо. Важливіше, ніж усі уроки разом узяті. Навіть якщо в класі 40 учнів — це лише 40 днів народження, та й то не факт, бо діти з'являються на світ і в позашкільний період. Якщо ти предметник, то шанс, що саме твоя математика/історія/біологія буде зірвана через чиюсь днюху, прямує до нуля, адже на цю днюху ти можеш узагалі з учнем не зустрітися. (Це я до тих, хто боїться, що дисципліна постраждає).

У дитини 11 років психіка не завжди стабільна, особливо коли стається якась значна подія. При стресі, навіть позитивному, не бути сконцентрованим на темі уроку — нормально.

Я в свої 30 з гаком розумію, що бути розсіяною на роботі на свій день народження загрожує мені налажати в роботі. А це довгострокова перспектива того, що працедавець мене кимось замінить.

В 11 років, коли до школи мало хто ходить з великої охоти й душевного пориву, а більше через те, що треба, — в 11 років ця загроза не відчувається.

А от зіпсовані від удару об підлогу подарунки дуже болять. Тому що це не просто речі, це пам'ять про саму подію і про людей, які тобі дорогі.

Як би вчинила я, аби то було на моєму уроці? Дитина крутиться, не чує зауважень? Ну то й Бог з нею. Фіксую собі: Калюжну спитати на наступному уроці за темою. Якщо на наступному уроці Калюжна добре відповість, то яка різниця, що вона там робила на минулому.

А от якщо Калюжна не знатиме матеріалу, то вона отримає нудну лекцію про те, як важливо вміти керувати своїми емоціями. Ну, й одиницю в журнал для наочності.

Фото з героєм

От як воно буває...

Не завжди вірте фотографіям, словам і сторінкам в соцмережі. Бо нерідко речі зовсім не такі насправді, якими здаються, і більшість з нас розповідає тільки те, що хоче, щоб про нього знали...

Героїчний американський підполковник Роберт Стермі (на фотографії) повертається до родини після багаторічного в'єтнамського полону... Фотограф фіксує, як радісна дружина захоплено летить йому назустріч...

І в той же день місіс Стермі скаже чоловікові, що у неї вже є інший і вони не можуть бути разом. «Занадто багато часу пройшло, Роберте, все змінилося…».

Але фотографія... Фотографія отримає Пулітцерівську премію в 1973 році.

Світлана КОВАЛЕНКО.

МУЗЕЙ ЗБИТИХ ЛІТАКІВ

У неділю, 1 листопада, поблизу Львова відкрили музей збитих літаків, про це повідомив львівський дослідник, засновник проєкту Explorer Lviv Андрій Риштун на своїй сторінці у Фейсбук.

Він облаштував приватний музей, у селі Хоросно, на своєму подвір'ї. Там представлені збиті під час Другої світової війни літаки, а також знайдені запчастини.

«В експозиції представлено дванадцять літаків часів Другої світової війни. Всі вони знайдені на території Західної України за минулі два роки. В основному це німецькі та радянські літаки. Серед експонатів є двигуни, кисневий балон, елементи парашутної системи та інше. Окреме місце посідає літак зроблений із знайдених нами запчастин загиблих літаків», — пан Андрій.

Андрій Риштун розповідає, що зацікавився пошуком загиблих літаків Другої світової війни близько двох років з подачі Андрія Кир'янова — керівника групи «Пошук літаків ДСВ в Україні», і відтоді це стало для нього частиною життя.

«Це не просто уламки, це різні історії, звіти з подорожей тощо. Насамперед вони дорогі нам, як спогад про проведений час. Якщо іншим буде цікаво, то ще краще», — каже Андрій Риштун.

Музей передусім орієнтований на тих, хто цільово цікавиться темою літаків Другої світової війни.

«Я не планую нічого робити для шкіл, для загальної публіки, бо їх цікавлять атракції, а це є серйозні речі. Окрім того, це здебільшого шматки заліза, подекуди прогнилі, а не щось таке, що можна сказати «Вау!», — говорить дослідник.

Андрій Риштун розповідає, що кожна історія пошуків — цікава. Наприклад, минулими вихідними завершилася майже трирічна історія пошуку бомбардувальника HE-111. Пошуковцям навіть вдалось ідентифікувати екіпаж і встановити йому меморіальну табличку.

«Він летів з Кросно (Польща) в Чернівці. У той день були погані погодні умови, снігопад. Радянські літаки не піднімалися в повітря взагалі. Екіпаж Хенкеля був молодий, найстаршому пілоту було лише 25 років. Вони врізалися в гору та загинули на місці. Місцеві жителі розповідали про кістки, яких багато знаходили навколо літака. На момент нашого приходу кісток вже не було», — написав про це пошуківець Риштун на своїй Фейсбук-сторінці.

На місці падіння літака знайшли жетон пілота, деталі парашутної системи, генератор BOSH, елементи шасі, вихлопної системи і двигуна, що розкидані уздовж прямої падіння і мають ознаки горіння. Тепер у історії цього літака можна поставити крапку.

Олександра БОДНЯК.

РЕДАКЦІЯ ЗАПРОШУЄ
РОЗПОВСЮДЖУВАЧІВ ТИЖНЕВИКА

Про умови та заохочення можна дізнатися детальніше в редакції або телефоном **067-87-688-13**.

БОНУС 50%

Цей відрізний талон діє, як одноразова 50% знижка на комерційну рекламу, офіційні повідомлення й оголошення, вітання, подяки, приватні об'яви упродовж листопада-грудня 2020 року й січня-березня 2021 року. Пред'явник бонус-талону має подати його разом із замовленням безпосередньо у редакції тижневика «Форпост» за адресою: Малин, вул. Грушевського, 11, (приміщення райспоживспілки, вхід з двору, 2-й поверх ліворуч від сходів).

Велика мудрість малої істоти

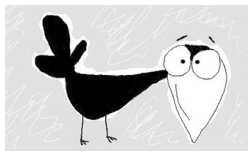

Таки все через птахів: дітей приносить лелека, проблеми — дятел, кашу — сорока, пошту — голуб, новини пишуть «утки», тривалістю життя розпоряджаються зозулі. Ранок належить жайворонку, сутінки — совам…

І тільки ворона, як істинний буддист, пропускає все це повз дзьоба.

Хоча!.. Вона здатна накаркати!

Автор скромно не обізвався.

Фото Миколи Менжереса.

Тхір на Малинському Морі.

ПРИРОДА ВСЕ ВЛАШТОВУЄ РОЗУМНО

Вовки змінили течію річок

Коли в 1995 році чотирнадцять вовків були випущені на волю в Йеллоустоунському національному парку, вчені й не підозрювали, що це кардинально змінить всю екосистему парку. Справа в тому, що вовків не було в парку 70 років, і весь цей час там царювали олені, які за роки безконтрольного розмноження (всі зусилля людей по контролю їхньої популяції не приносили успіху) завдали сильної шкоди місцевій флорі. Чотирнадцять вовків, звичайно, не могли з'їсти всіх оленів, але вони змусили тих обережніше вибирати місця для пасовищ і уникати деяких ділянок парку. На тих місцях почала

відроджуватися рослинність. За шість років кількість дерев збільшилася в п'ять разів.

З'явилися бобри, яким дерева потрібні для побудови гребель. У заплавах завелися ондатри, качки і риби. Вовки зменшили популяцію шакалів, що призвело до збільшення кількості зайців і мишей, а ті залучили до парку яструбів, тхорів і лисиць. У парк прийшли ведмеді, тому що лише вони могли відганяти вовків від їхньої здобичі або доїдати їхні недоїдки. У парку збільшилася кількість ягід.

Але найдивніше те, що саме вовки змінили течію річок. Русла випросталися і стабілізувалися, зменшилася ерозія берегів. Сталося це тому, що вплив вовків на оленів призвів до вибухового зростання дерев і трави по берегах річок, що, в свою чергу, призвело до їхнього зміцнення. Змінилася сама географія парку. А все завдяки чотирнадцяти вовкам, випущеним туди менше двадцяти років тому.

Валентина КОВАЛЕНКО

Прогноз погоди на тиждень (3.11-9.11)

ВІВТОРОК, 3 ЛИСТОПАДА	СЕРЕДА, 4 ЛИСТОПАДА	ЧЕТВЕР, 5 ЛИСТОПАДА	П'ЯТНИЦЯ, 6 ЛИСТОПАДА	СУБОТА, 7 ЛИСТОПАДА	НЕДІЛЯ, 8 ЛИСТОПАДА	ПОНЕДІЛОК, 9 ЛИСТОПАДА
Ніч +3	Ніч +6	Ніч +6	Ніч +3	Ніч +5	Ніч +5	Ніч +4
Ранок +2	Ранок +5	Ранок +8	Ранок +5	Ранок +5	Ранок +4	Ранок +3
День +11	День +11	День +9	День +8	День +9	День +8	День +7
Вечір +7	Вечір +7	Вечір +4	Вечір +7	Вечір +6	Вечір +5	Вечір +4
Ранок у Малині буде похмурим, та хмари займатимуть своє місце під сонцем до самого вечора. Без опадів.	Майже весь день погода буде похмурою, лише ввечері небо прояснитьcя. Без опадів.	Ввечері на небі можливі прояснення, але протягом дня погода буде похмурою. Вранці йтиме дощ.	Хмари вже з ранку вкриють небо, і похмура погода триматиметься у Малині до кінця дня. Без опадів.	З ранку до самого вечора небо буде вкрите хмарами. Без опадів.	Протягом усього дня погода буде похмурою. Без опадів.	З ранку до самого вечора у Малині небо буде вкрите хмарами. Без опадів.
Сонце зійде о 6:57, зайде о 16:35	**Сонце зійде о 6:59, зайде о 16:33**	**Сонце зійде о 7:01, зайде о 16:31**	**Сонце зійде о 7:02, зайде о 16:30**	**Сонце зійде о 7:04, зайде о 16:28**	**Сонце зійде о 7:06, зайде о 16:27**	**Сонце зійде о 7:07, зайде о 16:25**

ПЕРЕДПЛАТА

Тижневик «Форпост» можна передплатити в редакції і отримувати в редакції чи за адресою проживання або роботи.

Передплачувати можна з кожного наступного номера.

ВАРТІСТЬ ПЕРЕДПЛАТИ:
один випуск/номер (отримувати у редакції) — 6 гривень;
послуга на місяць з 4 тижнів — 24 гривні;
послуга на місяць із 5 тижнів — 30 гривень.

З грудня 2020 року до кінця березня 2021 року діятиме безкоштовна кур'єрська доставка за вказаною у передплатному талоні адресою.

Вартість передплати для пенсіонерів, учнів/студентів та усіх пільгових категорій громадян — 5 гривень за випуск; місяць — 20 гривень, незалежно від кількості тижнів у ньому.

КАРТКА ПЕРЕДПЛАТНИКА № _____
тижневика «Форпост»

Прізвище, ім'я, по-батькові	
Передплата в редакції	
Передплата з кур'єрською доставкою	Адреса:_____ _____ _____
Термін передплати	

ВАРТІСТЬ РЕКЛАМИ

Рядкове оголошення для населення на кшталт *«куплю-продам»*, *«міняю»*, *«віддам»* тощо — **20 гривень.**

Оголошення про втрачений документ — **40 гривень.**

Оголошення на зразок *«шукаю людину для догляду за…»* чи *«потрібен чоловік для допомоги по господарству…»* — **30 гривень.**

Блочна реклама, офіційні повідомлення й інформація (площа сторінки): **1 см кв. — 8 гривень.**

Блочна реклама на 1-й сторінці: **1 см кв. — 12 гривень.**

Вітання, подяка, поминання — **50 гривень.**

Вітання, подяка на 1-й сторінці — **100 гривень.**

Загальнодержавний загальнополітичний тижневик.
Засновник — Найдьонов Сергій Андрійович.
свідоцтво про державну реєстрацію КВ №6642 від 28.10.2002 р.
Видавець — ТОВ «Гарно»
свідоцтво про державну реєстрацію А00 №789532
Р/р №UAH123117440000026000055842642
ЄДРПОУ банку14360570 код 311744
АТКБ «ПриватБанк»
Редактор — Ірина КРИМСЬКА.

Газета виходить українською мовою раз на тиждень — щовівторка.
Обсяг — 3 друк. арк.
Тираж — 700.
Надруковано у КП «Малинська районна друкарня»
Адреса: вул. Кримського, 7, зам. №

Адреса редакції: м. Малин, вул. Грушевського, 11, (приміщення райспоживспілки, вхід з вулиці Н. Сосніної. 2-й поверх).
E-mail: **garnoinua@gmail.com.** Телефон: **063-842-42-36.**
За зміст реклами та оголошень редакція відповідальності не несе.
Думки авторів публікацій не обов'язково відображають точку зору редакції.